

w a
g o m

t r
h

s

g

e

Tytsjerksteradiel

Kadernota 2027 - 2030

Deze Kadernota schetst onze koers voor de komende jaren. Het helpt de gemeenteraad bij het maken van keuzes voor de begroting van 2027 en de jaren daarna.

1.1 Inhoudsopgave

1.2 Ynlieding.....	3
1.3 Leeswijzer	4
1.4 IN VOGELVLUCHT	5
1.4.1 Inleiding	5
1.4.2 In één oogopslag	26
2 KADERNOTA 2027 – 2030	27
2.1 Ontwikkelingen Kadernota 2027 – 2030	27
2.1.1 Startsituatie	27
2.1.2 Tussentijdse raadsbesluiten	27
2.1.3 Gemeentefonds	27
2.1.4 Bestaand beleid	32
2.1.5 Ontwikkeling lopende prijzen	32
2.1.6 Nieuw of gewijzigd beleid.....	33
2.1.7 Samenvatting Kadernota.....	33
2.2 Reserves en weerstandsvermogen.....	35
2.3 Ontwikkelingen in beleid.....	41
2.4 Voorstel aan de raad	68
3 BIJLAGE I Samenvatting.....	69
3.1 Financiële samenvatting	69
3.2 Toelichting definities en symbolen	74
3.3 Toelichting per vervallen onderwerp.....	76

1.2 Ynlieding

Groeie út lokale krêft wei

Foar jo leit de earste kadernota fan dizze riedsperioade.

Dit is de opmaat nei de begrutting 2027 dy't de ried yn novimber 2026 fêststelt.

Nei de gemeenteriedsferkiezings fan maart 2026 binne de riedsleden oan de slach gien mei in riedsprogramma, sawol op proses as op ynhâld. Op basis fan ferskate gearkomsten is it riedsprogramma “Groeie út lokale krêft wei” opsteld en dêrnei unanym oannaam. Dit programma lit sjen by hokker ûnderwerpen de fraksjes inoar fûn hawwe en hokker mienskiplike koers sy foar de kommende jierren útsette. It riedsprogramma beskriuwt net allinnich de ynhâldlike koers, mar ek de wize wêrop de ried gearwurket: op basis fan betrouwen, iepenheid en mienskiplike ferantwurdlikheid.

In oersetting fan alle plannen nei de begrutting ta sil yn de kommende tiid noch barre moatte, dêrom is foarlizzende kadernota in ‘beliedsearme’ kadernota dy't romte jout foar de wichtige strategyske karren en prioriteitstelling letter dit jier. Ek it kolleezjeprogramma is noch net ferwurke yn dizze kadernota.

Op dit stuit is der beheinde finansjele romte beskikber foar nije plannen en winsken. Der binne ek grutte finansjele útdagingen foar de kommende jierren. Fan foldwaande strukturele middels fan de ryksoerheid en by alle taken ek knaken is noch gjin sprake. Wy kieze dan ek foar in soarchfâldige oanpak by it opstellen fan de finansjele kaders. Dit sûnder besteande ambysjes te ferleegjen, direkte besunigingen of ekstra lêsteferhegingen. Mar somtiden moatte jo wol earst snoeie foardat der wer sprake wêze kin fan groei. Hoe dan ek, wy sille de kommende perioade skerp begrutsje, ferantwurde risiko's omearmje en jo as ried mei bygelyks fuortgongsrapportages en startnotysjes goed belûken bliuwe. De karren dêrby binne fansels oan de ried.

Om “Groeie út lokale krêft wei” mooglik te meitsjen foar Tytsjerksteradiel, bliuwe wy as kolleezje yn iepenheid yntinsyf mei jo as ried gearwurkjen.

It kolleezje, Burgum 9 juny 2026

1.3 Leeswijzer

Vooraf

De Kadernota is eigenlijk het belangrijkste instrument in de planning- en controlcyclus. Daarmee kan de raad sturen op de inhoud van de begroting 2027 en volgende jaren.

BELEIDSVOORSTELLEN

In de Kadernota staan allerlei voorstellen voor nieuw of gewijzigd beleid. De raad geeft richting en bepaalt welke projecten voorrang moeten krijgen. En daarmee legt de raad de basis voor de verdere uitwerking van de begroting 2027.

FINANCIEEL

In de Kadernota proberen we ook inzicht te geven in de financiële ruimte voor 2027 en verdere jaren. Samen met de beleidsvoorstellen ontstaat een volledig beeld waarmee de raad op hoofdlijnen kan sturen. Maar alles natuurlijk met de kennis van het moment.

VERTALING IN DE BEGROTING

In de begroting 2027 worden alle voorstellen verwerkt die door de raad positief zijn beoordeeld. En natuurlijk worden ook ontstane ontwikkelingen ná de behandeling van de Kadernota meegenomen.

OPBOUW VAN DE KADERNOTA

De Kadernota is verdeeld in drie stukken:

- VOORAF
- KADERNOTA 2027–2030
- BIJLAGE

In VOORAF beginnen we met de Ynliding. Daarna starten we met de Kadernota In Vogelvlucht. Hierin worden de belangrijkste ontwikkelingen getoond.

In KADERNOTA 2027–2030 beschrijven we in hoofdlijnen de startsituatie, de ontwikkelingen in het gemeentefonds en bestaand en nieuw beleid met aansluitend een samenvatting daarvan in cijfers.

Omdat de Kadernota invloed heeft op het financieel perspectief schetsen we ook de invloed daarvan op onze reserves en het weerstandsvermogen. Direct daarna gaan we dieper in op alle ontwikkelingen in het beleid. En we besluiten met het voorstel aan de Raad.

In de BIJLAGE worden de cijfers samengevat nogmaals gepresenteerd.

We wensen u veel leesplezier!

1.4 IN VOGELVLUCHT

1.4.1 Inleiding

OM TE BEGINNEN

Het proces

Voordat we beginnen met een toelichting op het vertrekpunt, de uitgangspunten en een toelichting op hoofdlijnen willen we u kort meenemen in het proces van totstandkoming van deze Kadernota.

Voor 1 februari van dit jaar zijn de uitgangspunten voor de begroting 2027 c.a. met u gedeeld via de LIST. Dit is voor ons het startpunt van de nieuwe cyclus, waaronder ook de Kadernota valt. De eerste stap in dit proces is dat er vanuit de organisatie een groslijst van onderwerpen wordt aangedragen. In eerste instantie is hier voorgesteld om het uitgangspunt op te nemen dat alleen onderwerpen zouden worden aangedragen waarvoor geldt: 'Nieuw voor oud', tenzij. In de Raad van februari is er echter een motie ingediend waarin de Raad heeft aangegeven dat zij zelf wil bepalen welke onderwerpen wél of niet worden ingewilligd. Derhalve zijn alsnog onderwerpen voor de groslijst aangedragen die niet voldeden aan dat principe.

De groslijst bevat alleen de onderwerpen en verder geen uitgewerkte toelichting en/of financiële consequenties. We hebben ervoor gekozen om in eerste instantie alle onderwerpen uit te werken en op basis van de uitwerking verdere keuzes te maken voor het wel of niet opnemen in de Kadernota. Ondertussen werden de contouren van het raadsprogramma ook steeds zichtbaarder, waarin aangegeven werd dat voor 2027 een sluitende begroting eerst een pré was en dat er eerst niet zou worden gekozen om nieuw beleid te honoreren die tot structurele uitzettingen zou leiden. Dit om de opgaaf in de toekomst niet te groot te laten oplopen. De beoordeling van de onderwerpen is dan ook vooral gebaseerd op wat passend is binnen het raadsprogramma. Dus nu geen structurele uitzettingen. De uitwerking van de onderwerpen, ook de onderwerpen waarvan wordt voorgesteld deze niet te honoreren, zullen meegenomen worden in de heoriëntatie en de hieraan gekoppelde uitwerking van het investeringsprogramma.

Er wordt richting het einde van het jaar gewerkt aan een investeringsprogramma. We willen in z'n totaliteit in beeld krijgen wat we in de toekomst kunnen verwachten, zodat we gericht en in totaal verband keuzes kunnen maken over wat we wél en niet kunnen doen.

Vanuit voorgaand jaar is met u afgesproken dat we in de Kadernota zowel van de door ons gehonoreerde onderwerpen en financiële doorrekening daarvan, als de vervallen onderwerpen en financiële doorrekening laten zien (zie 3.)

In paragraaf 2.1.7 hebben we als samenvatting van de Kadernota de doorrekening opgenomen van de financiële vertaling van de opgenomen onderwerpen naast de ontwikkelingen in bestaand beleid c.a en de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Vertrekpunt voor deze Kadernota

Het vertrekpunt voor deze Kadernota is de meerjarenreeks 2027–2030 uit de begroting 2026–2029.

Naast de gevraagde middelen voor ontwikkelingen in het kader van nieuw beleid is in deze Kadernota ook de doorrekening van de meicirculaire 2026 meegenomen. Voor een verdere toelichting verwijzen we u naar paragraaf 2.1.3 Gemeentefonds.

Ontwikkeling begroting

Voor het meerjarenperspectief voor de begroting 2027–2030 koersen we vanuit deze Kadernota op een structureel sluitende begroting voor het jaar 2027. Hiermee voldoen we aan het toetsingskader van de provincie om voor 2027 onder repressief toezicht te kunnen vallen.

Om vanuit het huidige negatieve saldo voor het jaar 2027 te komen tot een positief saldo moeten maatregelen worden genomen. Deze worden toegelicht onder "Overige ontwikkelingen".

Voor het meerjarenperspectief zullen in de komende tijd nadere lijnen in samenspraak met de Raad worden uitgezet. Onderdeel hiervan is het verder uitwerken van de Heroriëntatie.

Op basis van de huidige Kadernota zal het financieel perspectief er vooralsnog als volgt uit zien:

STARTSALDO KADERNOTA	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde meerjarenbegroting (nov. 2025)	42	- 2.792	- 2.599	- 2.961
Ontwikkeling gemeentefonds	376	335	- 1.162	- 884
Ontwikkeling bestaand beleid	- 215	- 311	1.334	1.350
Ontwikkeling nieuw of gewijzigd beleid	- 523	- 124	- 124	- 124
EINDSALDO KADERNOTA	- 319	- 2.892	- 2.551	- 2.620

Uitgangspunten Kadernota

Indexering en prijscompensatie

Eerder dit jaar zijn op de LIST de uitgangspunten voor de Kadernota 2027–2030 en de begroting 2027–2030 geagendeerd. Voor de berekening van het netto-effect van de meicirculaire voor deze Kadernota houden we door middel van stelposten rekening met de verwachte loon en prijsstijgingen.

De prijsstijgingen van verschillende producten hebben zeker hun impact op onze begroting(en) en jaarrekening(en). Zie hiervoor ook paragraaf 2.1.4; Bestaand beleid.

Algemene uitkering (AU) – nieuw beleid

Indien voor nieuw beleid, waaronder de zogenaamde taakmutaties, financiële middelen opgenomen zijn in de algemene uitkering, gaan we uit van een budgettair neutraal effect op het saldo.

Algemene uitkering (AU) – ontwikkelingen in bestaand beleid

Voor areaal, loon- en prijsontwikkelingen zijn financiële middelen opgenomen in de algemene uitkering. Op basis hiervan reserveren we een bedrag in de Kadernota. Hiermee kunnen we onder andere de reeds in deze Kadernota vermelde onderwerpen met betrekking tot bestaand beleid dekken.

Werkmaatschappij 8KTD (BVO–ICT)

Voor ICT werken we nog een periode met elkaar samen in de vorm van een lichte gemeenschappelijke regeling. Inmiddels is de conceptbegroting 2027–2030 van de Werkmaatschappij in de Raad van mei aan de orde geweest. De financiële effecten hiervan zijn in deze Kadernota meegenomen onder bestaand beleid.

Ombuigingen

In het kader van de begroting 2026 is de stand van zaken met betrekking tot de ombuigingen geactualiseerd. Voor de begroting 2027 en verder resteert nog één ombuiging:

- Verhoging opbrengst OZB (lijn 4 Inkomsten verhogen)

Hieronder in het kort een nadere toelichting op de stand van zaken.

Verhoging opbrengst OZB (lijn 4 Inkomsten verhogen)

Deze taakstelling was conform de besluitvorming bij de begroting 2023–2026 verwerkt in de begroting in de begroting 2024–2027. Uitvoering hiervan zou betekenen dat er in 2025, 2026 en 2027 telkens nog 2,5% extra OZB-verhoging boven op de nominale ontwikkeling bij komt. Bij de behandeling van de begroting 2025–2028 is met de Raad afgesproken, dat we gezien het begrotingsresultaat van 2025 en de forse stijging van de afvalstoffenheffing en rioolheffing er voor gekozen hebben, om voor 2025 een bescheiden nominale ontwikkeling voor de OZB opbrengst van 2% (prijsindex 2025 = 5,1%) door te voeren en de extra verhoging van driemaal 2,5% door te schuiven naar de jaren 2026, 2027 en 2028.

Bij de behandeling van de begroting 2026 is bij amendement "Lagere OZB verhoging (A-4-9-1)" de extra verhoging van de OZB met 2,5% voor 2026 bovenop de inflatiecorrectie gewijzigd naar een percentage van 1,36% bovenop de inflatiecorrectie teruggebracht. Het effect van dit amendement is meerjarig verwerkt.

De extra verhoging van tweemaal 2,5% voor de jaren 2027 en 2028 maakt nog steeds deel uit van de Begroting 2026–2029 en dus ook van de Kadernota 2027–2030

Uitgaande van de uitgangspunten die eerder gedeeld zijn via de LIST is het voorstel om de OZB-opbrengst met een inflatiecorrectie van 2,5% te laten stijgen ten opzichte van 2026. Samen met de extra 2,5% voor 2027 (ombuiging) betekent dit voor de gemiddelde OZB-aanslag een verhoging van 5% voor 2027.

Business cases

In deze Kadernota is een aantal business cases opgenomen. Deze business cases zijn beoordeeld op de mogelijkheden van terugverdienen van de hiervoor te maken kosten, of dekking vanuit andere bronnen. Het betreft de volgende onderwerpen.

- Uitgaand postproces digitaliseren
- GIS (Gebiedsteammedewerker in de school) en Jongerenwerk Voortgezet Onderwijs (VO)
- Huur ruimtes binnen de huisartsenpraktijken met betrekking tot POH-J
- Innovatiebudget Sociaal Domein

Nadere toelichting reeds verwerkte business case

Uitgaand postproces digitaliseren

We zetten verder in om de digitale én fysieke poststromen bij Burgerzaken voort te zetten en indien mogelijk ook Belastingen op het desbetreffende platform aan te sluiten. Hiermee voldoen wij aan alle wettelijke eisen voor audit trails, notificaties en logging. Ook kunnen we veilig en betrouwbaar digitaal berichtenverkeer garanderen voor inwoners. De investering in abonnementskosten verdient zichzelf terug door de lagere kosten van digitale verzending ten opzichte van fysieke verzending.

Nadere toelichting overige business cases

GIS (Gebiedsteammedewerker in de school) en Jongerenwerk Voortgezet Onderwijs (VO)

Voor 2025 en 2026 zijn de kosten van de inzet van GIS (gebiedsmedewerker Jeugd in de school) en Jongerenwerk Voortgezet Onderwijs (VO) incidenteel in de begroting opgenomen. In deze kadernota 2027 is gekeken of de kosten een structureel karakter moeten krijgen. Vanuit een eerdere evaluatie is gebleken dat er een positief effect van de inzet uitgaat. Aan de ene kant levert de inzet voor de gemeente meer aandacht en invloed. Dit kan preventief werken en ook zorgen voor gerichtere inzet van zorg. Zo zal eerst vanuit de expertise van de GIS-medewerker worden gekeken of zijn of haar inzet voldoende is voor de jeugdige. Daarnaast kan de preventie bestaan uit meer inzet van gerichte en goedkopere jeugdzorg door meer gebruik te maken van algemene voorzieningen. De verwachting is dat de inzet leidt tot lagere jeugdzorgkosten. We verwachten dat de kosten van deze inzet zich dus terug verdienen en voor de Kadernota en begroting budgettair neutraal zijn. De dekking van de inzet van de GIS-

medewerker en Jongerenwerk Voortgezet Onderwijs (VO) vindt plaats vanuit de beschikbare jeugdbudgetten. Er zal monitoring en evaluatie in de opzet van de business case worden meegenomen.

Huur ruimtes binnen de huisartsenpraktijken met betrekking tot POH-J

Voorgaand jaar is een uitgewerkte business case opgezet voor de POH (praktijkondersteuner Jeugd bij de huisarts). Vanuit de evaluatie is gebleken dat er een positief effect van de inzet uitgaat. Onderdeel van de inzet van de POH is ook dat zij een ruimte huren binnen de huisartsenpraktijken. Deze kosten waren niet meegenomen in de eerste opzet. Wel verwachten we dat ook deze kosten door middel van de inzet van de POH zich terug verdienen en voor de Kadernota en begroting budgettair neutraal zijn. De dekking van de huur ruimtes binnen de huisartsenpraktijken met betrekking tot POH-J vindt plaats vanuit de beschikbare jeugdbudgetten. Er zal monitoring en evaluatie in de opzet van de business case worden meegenomen.

Innovatiebudget Sociaal Domein

Om als gemeente toekomstbestendig te blijven en duurzaam in te zetten op preventie, is het van belang om over een vrij te besteden innovatiebudget te beschikken. Een innovatiebudget maakt het mogelijk om nieuwe werkwijzen, interventies en kleinschalige pilots te ontwikkelen en te testen, zonder direct vast te zitten aan de kaders en verplichtingen van bestaande maatwerkvoorzieningen.

Door een deel van het bestaande budget voor maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo te oormerken voor innovatie, vragen we géén extra middelen, maar creëren we wél ruimte om structureel te investeren in preventieve oplossingen. Juist deze preventieve activiteiten kunnen op termijn bijdragen aan lagere instroom in zware ondersteuning, meer zelfredzaamheid en hogere kwaliteit van leven voor inwoners.

Eén en ander kan budgetneutraal verlopen. Het budget kan worden afgezonderd van het reeds begrote bedrag voor de maatwerkvoorzieningen.

Overige ontwikkelingen

Buiten de Kadernota om signaleren we ook overige ontwikkelingen met mogelijke financiële consequenties, die we wel terug verwachten in de begroting 2027–2030. De reden dat ze nu nog niet uitgewerkt zijn in deze Kadernota heeft veelal te maken met het op dit moment ontbreken van het volledige inzicht op de exacte financiële impact.

Daarnaast hebben we ook een aantal financieel technische maatregelen in beeld gebracht. ook deze zullen voor de begroting 2027–2030 verder worden geconcretiseerd.

Als we voorlopig de lijn van de Kadernota, de overige ontwikkelingen en de financieel technische maatregelen doortrekken naar de begroting 2027–2030, dan verwachten we op dit moment een sluitende begroting voor het jaar 2027 aan de raad te kunnen aanbieden.

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Hieronder is dat in een tabel weergegeven en wordt dit verder tekstueel per onderwerp toegelicht.

SALDO VOOR MAATREGELEN	2027	2028	2029	2030
Eindsaldo van de Kadernota 2027–2030	– 319	– 2.892	– 2.551	– 2.620

MAATREGELEN				
Overige ontwikkelingen	– 550	– 1.447	– 2.237	– 2.437
Actualiseren bestemmingsplannen/ Kanaalzone in Burgum [nr. 60.06]	–	–	–	–
Benchmark [nr. 60.09]	–	–	–	–
Dorpenbudget [nr. 60.04]	–	– 390	– 390	– 390
Effect toename investeringen op omslagrente [nr. 60.11]	–	–	–	–
Fietspad Zomerweg tussen Tytsjerk en Hurdegaryp [nr. 60.07]	– 16	– 16	– 16	– 16
I en A – ICT: toekomstige investeringen [nr. 60.02]	–	–	–	–
MFC's [nr. 60.03]	– 200	– 400	– 640	– 640
Overige regiodeal gelden [nr. 60.08]	–	–	–	–
Pluselementen Centrumplan Burgum; effect regiogelden [nr. 60.05]	16	9	9	9
Stelpost nieuw beleid nieuwe raad [nr. 60.10]	– 250	– 500	– 1.000	– 1.000
Verduurzaming van bij de gemeente in eigendom zijnde gebouwen [nr. 60.01]	– 100	– 150	– 200	– 400
Financieel technische maatregelen	1.050	650	650	650
Analyse nog onbenutte SPUK-middelen CDOKE [nr. 50.01]	400	–	–	–
Reële toerekening aan anterieure overeenkomsten [nr. 50.06]	100	100	100	100
Reële toerekening van kosten aan projecten/complexen [nr. 50.05]	150	150	150	150
Scherper ramen investeringsprogramma / kapitaallasten [nr. 50.03]	150	150	150	150
Scherper ramen van leges [nr. 50.08]	100	100	100	100
Terugschroeven ziektebudget [nr. 50.07]	150	150	150	150
Totaal maatregelen	500	– 797	– 1.587	– 1.787

SALDO NA MAATREGELEN	181	– 3.689	– 4.138	– 4.407
----------------------	-----	---------	---------	---------

Toelichting overige ontwikkelingen

Verduurzaming van bij de gemeente in eigendom zijnde gebouwen

In de jaren 2024 en 2025 is er op kleine schaal gestart met het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed in eigendom van de gemeente. Denk hierbij aan het aanbrengen van HR++ beglazing, energiezuinige verlichting en waterbesparend sanitair in bijvoorbeeld sportaccommodaties en welzijnsgebouwen en het plaatsen van PV-installaties op dienstgebouwen van de gemeente. Maar ook het vervangen van verouderde klimaatinstallaties

door nieuwe, energiezuinige installaties, met verbeterde regeltechniek in bijvoorbeeld het gemeentehuis en welzijnsgebouwen. Dit verduurzamen werd veelal getriggerd door vervanging op het natuurlijk moment volgens de meerjaren onderhoudsplanning. Door onderbezetting bij afdeling vastgoedbeheer was het niet mogelijk meerdere grote projecten gelijktijdig voor te bereiden of te starten.

Sinds afgelopen winter is afdeling vastgoedbeheer van gemeente Tytsjerksteradiel weer volledig bemand, waardoor we weer actief de regie kunnen nemen bij het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed in eigendom van de gemeente. In de jaren 2020 tot en met 2023, zijn op dit gebied de nodige inspecties en onderzoeken uitgevoerd, waarna er voor het betreffend vastgoed maatwerkadviezen (rapporten) zijn geschreven voor het verduurzamen en het uiteindelijk gasloos maken ervan. Op basis van deze rapporten zijn voor tien objecten DUMAVA subsidies ontvangen. Deze subsidies, in combinatie met budgetten uit de meerjaren onderhoudsplannen zullen de komende jaren worden gebruikt voor het renoveren en verduurzamen van deze betreffende gebouwen. Het gaat hierbij om de volgende gebouwen: It Geahus en de gymzaal in Garyp, dorps huis De Kamp in Sumar, sportcomplex Wetterstins in Burgum, dorps huis Mounestien in Mûnein, het havengebouw in Earnewâld sporthal It Heech in Noordburgum, de muziekschool te Burgum, MFC De Balstien in Noordburgum en sporthal Hege Fiif in Hurdegaryp. Van deze panden is, of wordt de komende tijd; het uitwerken van het programma van eisen gestart, het verduurzamingsplan geschreven, overlegd met adviseurs en worden er voorbereidende werkzaamheden gestart.

Deze voorbereidende werkzaamheden zullen uitgesmeerd worden over de komende jaren, bij de panden waar de voorbereidende werkzaamheden van zijn afgerond, zal de uitvoering van de werkzaamheden worden gestart.

Van de panden waar geen DUMAVA subsidie voor is verleend, zullen we de verduurzamingswerkzaamheden uitvoeren op natuurlijke vervangingsmomenten uit de budgetten van de meerjaren onderhoudsplannen. Als voorbeeld gaan we dorps huis It Maskelyn gasloos maken, hier staat de gasgestookte CV ketel op vervangen door een warmtepomp systeem. Daarbij ook alle verlichting vervangen door energiezuinige verlichting, zodat het verlagen van het stroomverbruik van de verlichting, het stroomverbruik van de warmtepomp compenseert. Ander voorbeeld is sociaal cultureel centrum Glinstrastate, hier ligt de prioriteit op het verlagen van het energieverbruik, in de meerjaren onderhoudsplannen is hier rekening mee gehouden en werkzaamheden hieraan zullen de komende jaren gefaseerd uitgevoerd worden. Naast deze twee voorbeelden zullen we zo overige panden de komende jaren op eenzelfde manier verduurzamen en/of gasloos maken.

Op dit moment zijn de exacte kosten nog niet in beeld gebracht, maar op basis van eerdere verkenningen verwachten we voor de begroting 2027–2030, dat de investeringen een oplopende kapitaallast met zich mee brengen van € 100.000 in 2027 tot € 400.000 in 2030.

MFC's

De multifunctionele centra (MFC's) vervullen een belangrijke rol binnen onze gemeente als ontmoetingsplek voor inwoners en als knooppunt voor voorzieningen op het gebied van

welzijn, zorg, sport en cultuur. Enerzijds zien we een groeiende behoefte aan laagdrempelige plekken voor ontmoeting, preventie en ondersteuning dichtbij huis. Anderzijds staan exploitatie, bezetting en toekomstbestendigheid van de voorzieningen onder druk, onder meer door veranderende gebruikersvraag, demografische ontwikkelingen en stijgende kosten. Deze ontwikkelingen vragen om een scherpe blik op de rol van MFC's binnen het bredere sociaal-maatschappelijke domein. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de verbinding met programma's op het gebied van gezondheid, bewegen en welzijn (zoals bijvoorbeeld integrale programma's gericht op preventie en participatie), en naar de wijze waarop voorzieningen flexibel en toekomstgericht kunnen worden ingezet. Dit vraagt om maatwerk, waarbij zowel maatschappelijke meerwaarde als financiële haalbaarheid een rol spelen. Kernboodschap is dat de financiële doorwerking van deze ontwikkelingen op dit moment ongewis is. Deze is afhankelijk van de mate waarin de vraag naar voorzieningen zich ontwikkelt, de keuzes die worden gemaakt in gebruik, beheer en samenwerking, en de wijze waarop de gemeente hierin stuurt. In de komende jaren zal dit stapsgewijs concreter worden, waarbij de raad op passende momenten wordt betrokken bij richtinggevende keuzes.

De voorlopige verwachting voor begroting 2027–2030 is, dat de investeringen een oplopende kapitaallast met zich mee brengen van € 200.000 in 2027 tot € 640.000 in 2030.

Dorpenbudget

De subsidieregeling Dorpenbudget is een pilot met een looptijd tot en met 31 december 2027. De benodigde middelen worden in deze periode onttrokken aan de Algemene Reserve. Begin 2027 wordt gestart met de evaluatie van deze regeling. Parallel hieraan wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe, integrale subsidieregeling "Mienskip", waarin meerdere bestaande regelingen – waaronder Sociale Basis, Samenleving en het Dorpenbudget – worden samengebracht. De financiële omvang van deze nieuwe regeling is op dit moment nog niet vastgesteld. Indicatief gaan we voorlopig uit van het oorspronkelijke bedrag van € 390.000 vanaf het jaar 2028.

Stelpost nieuw beleid nieuwe raad

In het raadsprogramma heeft de raad ambities geformuleerd die de komende raadsperiode richtinggevend zijn voor de ontwikkeling van de gemeente. Tegelijkertijd is sprake van financiële onzekerheden, onder andere door verwachte kortingen op het gemeentefonds vanaf 2028 en het huidige meerjarige begrotingsbeeld.

Om ruimte te creëren voor de nadere uitwerking en prioritering van deze ambities, is hiervoor een inschatting gemaakt. Deze inschatting is de financiële vertaling van het raadsprogramma en het nog op te stellen collegeakkoord/programma, in samenhang met de investeringsagenda die eind 2026 wordt vastgesteld.

De inzet van deze stelpost vindt gefaseerd en zorgvuldig plaats, op basis van de dan beschikbare inzichten in de financiële positie, de uitkomsten van de heroriëntatie en de verwachte middelen vanuit het Rijk. Hiermee wordt voorkomen dat op voorhand onomkeerbare keuzes worden gemaakt, terwijl wel ruimte wordt geboden om ambities op een later moment concreet te realiseren.

De bekostiging hiervan is niet ingeregeld in de huidige begroting en kadernota. Wél hebben wij hiervoor een inschatting gemaakt. Deze inschatting loopt op van een toename van de lasten van € 250.000 in 2027, € 500.000 in 2028 naar € 1.000.000 in 2029 en 2030.

Regiodeal

De tweede regiodeal voor de ANNO regio betekent dat er voor de gezamenlijke gemeenten zo'n 18 miljoen vanuit het Rijk bij projecten gelegd kan worden. Er is voor gekozen om dat te doen dus een plus te realiseren op bestaande projecten, die al in de begroting staan. Op dit moment wordt daarom niet verwacht dat er extra geld binnen of buiten onze eigen begroting gevonden moet worden.

Actualiseren bestemmingsplannen/ Kanaalzone in Burgum

Het (nieuwe) Omgevingsplan gemeente Tytsjerksteradiel vraagt het stellen van nieuwe regels voor de bedrijventerreinen Noord en Sudwest in Burgum en het bedrijventerrein Zuid in Sumar en omgeving (samen bedrijventerreinen Kanaalzone). Het actualiseren van het bestemmingsplan "Burgum Sumar bedrijventerreinen Kanaalzone" vraagt een bestuurlijk vastgestelde gebiedsvisie (als onderdeel van de omgevingsvisie gemeente Tytsjerksteradiel), mogelijk een gebiedsprogramma en als laatste een wijziging van het omgevingsplan. Uit de gebiedsvisie moet blijken wat de ambities/doelen voor de bedrijventerreinen zijn.

In de Kadernota zijn voor 2027 financiële middelen opgenomen voor de implementatie van de omgevingswet. Parallel aan de implementatiemaatregelen moeten de vigerende bestemmingsplannen gewijzigd worden naar het omgevingsplan. De bekostiging hiervan is niet ingeregeld in de huidige begroting/ kadernota.

Bovenstaande is op dit moment niet financieel vertaald in de overige ontwikkelingen. Wél worden de kosten voor deze ontwikkeling eenmalig geschat op € 400K en € 25K structureel.

Pluselementen Centrumplan Burgum; effect regiogelden

Het Centrumplan Burgum, dat voorziet in een ruimtelijke en infrastructurele opwaardering van de Schoolstraat, Passaazje en Markt is reeds ter besluitvorming aan de raad aangeboden. Hierin is aangegeven dat de begroting bij nacontrole €150.000 hoger uitvalt dan eerder aan de raad was voorgelegd. In hette centrumplan zijn ook zogenaamde 'pluselementen' opgenomen waarvoor een bijdrage van € 320.000 (€ 387.000 incl. BTW) aangevraagd uit de Regiodeal. De uitvoering vindt plaats in de periode 2026–2029.

Het Centrumplan Burgum is als lokaal–regionaal project ingebracht in het programma van de Regiodeal. Bij toekenning van deze pluselementen zal dit ook in de begroting op worden genomen. Dit is nog in afwachting.

Fietspad Zomerweg tussen Tytsjerk en Hurdegaryp

Er is een besluit genomen over de aanleg van een fietspad naast de Zomerweg tussen Tytsjerk en Hurdegaryp. De kosten hiervan zijn nog niet opgenomen in de voorliggende Kadernota. De huidige stand van zaken is dat in het aan de raad gepresenteerde bedrag de aanleg van het fietspad en de aankoop van de grond (tegen taxatiewaarde) is opgenomen. Het is nog niet

duidelijk of de eigenaren de grond willen verkopen onder deze condities. Wat verder ook nog niet is opgenomen is een eventueel ecologisch onderzoek en aankoop van grond en aanplant om de kap van bomen te compenseren. Dit kan pas inzichtelijk worden gemaakt als duidelijk is dat huidige eigenaren willen verkopen en dat we inzichtelijk krijgen wat en hoeveel er gecompenseerd moet worden.

Benchmark

In 2026 is de benchmark op formatie en kosten uitgevoerd. Als gevolg van de ontvlechting is in een kort tijdsbestek namelijk een best mogelijke inschatting gemaakt voor onze organisatie. Deze benchmark is uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige formatieve indeling van onze gemeente ten opzichte van andere, vergelijkbare, referentie gemeenten. De uitkomsten van de benchmark laten zien dat wij op totaalniveau geen significante afwijkingen laten zien ten opzichte van de referentie gemeenten. Op activiteitsniveau zijn wel afwijkingen geconstateerd die nader onderzoek vragen. Het managementteam gaat in 2026 aan de slag om activiteiten die opvallen (afwijkend zijn) in de benchmark nader te onderzoeken. Deze onderzoeken zullen bestaan uit het analyseren van de uitkomsten uit de benchmark, het vergelijken met andere gemeenten (door middel van bijvoorbeeld bedrijfsbezoeken) en het al dan niet doorvoeren van aanpassingen. Wanneer uitkomsten leiden tot aanpassingen in onze organisatie, zullen die met de raad worden gedeeld.

I en A – ICT: toekomstige investeringen

Tijdens de ontvlechting is besloten de ICT ondersteuning voor maximaal drie jaar in de werkmaatschappij achter te laten. Momenteel loopt een onderzoek naar de toekomst van de ICT functie. In het derde kwartaal van '26 wordt besluitvorming verwacht. Op dit moment zijn de financiële consequenties van de mogelijke uitkomsten nog niet in beeld. De verwachting is wel dat voor het versterken van informatiemanagementfuncties extra capaciteit nodig zal zijn en dan voor vernieuwing/innovatie ook budgetten beschikbaar moeten komen.

Effect toename investeringen op omslagrente

We zijn voornemens om voor het einde van het jaar een investeringsagenda op te tuigen, waarin plannen voor de toekomst zullen worden opgenomen. Dit omvat ook grote projecten zoals nieuwe scholen, of potentieel MFC's. De omvang van deze investeringen zijn fors en mogelijk zal hiervoor geld geleend moeten worden. Uiteraard zullen daar rentelasten tegenover komen te staan. Het effect van deze rente is niet meegenomen in de huidige Kadernota.

Financieel technische maatregelen

Analyse nog onbenutte SPUK-middelen CDOKE

De CDOKE-middelen zijn in 2023 tot en met 2025 uitgekeerd via de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE), de zogenaamde SPUK middelen CDOKE. Voor 2026 en verder is afgesproken om de middelen uit te keren via het Gemeentefonds. Voor zowel 2026 (septembercirculaire 2025) als 2027 (meicirculaire 2026) is dit nu geëffectueerd.

Vanuit de SPUK middelen CDOKE verwachten we eind 2026 een bedrag over te houden. Dit bedrag willen we in 2027 inzetten. De verwachting is dat we hiervan een bedrag van € 400.000 kunnen gebruiken voor de begroting 2027. Hiermee doen we geen afbreuk aan de structurele uitvoering en wordt een evenwichtige oplossing bereikt die zowel financieel als beleidsmatig past binnen eerdere besluiten.

Voor de periode 2026 tot 2030 heeft de minister aangegeven dat gemeenten in ieder geval kunnen rekenen op het bedrag dat zij ook in 2025 in de basisfinanciering hebben ontvangen. Eerder is afgesproken met de financiële toezichthouders dat gemeenten de middelen als structureel mogen beschouwen in de begroting.

In het coalitieakkoord van kabinet-Jetten zijn ook middelen opgenomen voor gemeenten om deze uitvoering na 2030 voort te zetten. Voor de periode 2031 tot 2040 is € 800 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor de continuering van de uitvoering klimaatbeleid door medeoverheden. Dit betekent concreet dat gemeenten ook na 2030 op het basisbedrag van 2025 moeten kunnen rekenen. Deze middelen zijn ook overgenomen in de recent verschenen voorjaarsnota.

Scherper ramen

In het kader van scherper ramen hebben we bestaande budgetten binnen de begroting nogmaals goed tegen het licht gehouden en vinden wij het verantwoord om een vijftal budgetten binnen de begroting te verlagen. Dit betekent dat we voor de begroting 2027–2030 een verlaging van een aantal budgetten kunnen doorvoeren van € 650.000 op jaarbasis. Dit betreft:

- Reële toerekening aan anterieure overeenkomsten
- Reële toerekening van kosten aan projecten/complexen
- Scherper ramen investeringsprogramma / kapitaallasten
- Scherper ramen van leges
- Terugschroeven ziektebudget

Begrotingsadvies VNG

De VNG heeft in verband met de financieel onzekere tijd een begrotingsadvies afgegeven. Dit begrotingsadvies omvat de volgende punten:

1. Maak de begroting voor ten minste boekjaar 2027 structureel en reëel sluitend, zodat de toezichthouder onze gemeente niet onder preventief toezicht stelt.
2. Breng vanaf 2028 baten en lasten voor jeugdzorg in balans met stelposten, waarbij de lasten voor jeugdzorg zo realistisch mogelijk worden geraamd en stem dit af met de toezichthouder.
3. Gebruik een stelpost voor de huishoudelijke hulp Wmo en stem dit af met de toezichthouder.
4. Beoordeel de mogelijkheid tot het opnemen van specifieke stelposten voor onderuitputting, die na toestemming van de toezichthouder kunnen worden benut.

De betekenis van dit advies is, om wel met een sluitende begroting voor 2027 te komen, maar voor de jaren daarna nu nog geen harde maatregelen te nemen, omdat mogelijk later op onderdelen compensatie komt van het Rijk. Gemeenten moeten nu voorzichtig begroten en daar waar mogelijk de onzekerheden opvangen met stelposten zonder direct te bezuinigen.

In deze Kadernota zijn we met dit advies als volgt omgegaan:

1. We verwachten dat we de begroting voor het jaar 2027 structureel en reëel sluitend kunnen maken. Het saldo van deze Kadernota geeft voor 2027 nog een klein nadeel, maar onder overige ontwikkelingen is aangegeven dat we in de aanloop naar de begroting toe kunnen uitkomen op een positief saldo.
2. In de uitwerking voor de begroting 2027 zal voor de jaren 2028 en verder worden beoordeeld, of de lasten voor jeugdzorg realistisch zijn geraamd. Bij het eventueel opnemen van een stelpost treden we in overleg met de toezichthouder voordat we deze opvoeren in onze begroting.
3. Vanaf 2029 is er een stelpost voor huishoudelijke hulp opgenomen. Zie voor een nadere toelichting 2.1.3.
4. Het opnemen van specifieke stelposten voor taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen, onderuitputting van personeelskosten en kapitaallasten beoordeelt de toezichthouder op hardheid en haalbaarheid. Ook wordt beoordeeld of ze binnen de termijn van de raming gerealiseerd worden. Het is noodzakelijk dat de ramingen hiervan reëel zijn onderbouwd. Het proces dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden moet ook vastliggen. Bezuinigingen en ombuigingen moeten concreet en ten minste op programmaniveau zijn ingevuld. Op dit moment speelt dit niet voor onze gemeente.

PROGRAMMA'S – inhoudelijk

Voor de thema's "Wonen en werken", "Samenleving" en "Bestuur en dienstverlening" willen we u in hoofdlijnen meenemen in een aantal ontwikkelingen. Daaronder valt ook een aantal ontwikkelingen, die wel op ons afkomen, maar waarvoor in deze Kadernota nog geen middelen worden gevraagd. Zodra er meer duidelijk is over richting, uitwerking, of effect brengen we deze onderwerpen onder de aandacht van de raad.

WONEN EN WERKEN

Werken volgens de Omgevingswet

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 staat onze gemeente voor een grote veranderopgave. Het gaat daarbij vooral om het bereiken van een betere balans tussen het beschermen en benutten van onze leefomgeving. Voor inwoners, ondernemers en overheden moet het makkelijker worden om beleid en regels te vinden, te begrijpen en toe te passen. Om hieraan te voldoen introduceert de Omgevingswet nieuwe instrumenten, waar we mee gaan werken:

- In onze **omgevingsvisie** hebben we vastgesteld wat we willen bereiken op de lange termijn;
- In **omgevingsprogramma's** werken we uit welke maatregelen we daarvoor op de korte termijn nemen;
- In het **omgevingsplan** worden de regels voor de fysieke leefomgeving samengebracht.

We zijn verplicht om uiterlijk **1 januari 2032** een volledig omgevingsplan vast te stellen. Dit vraagt van de gemeente een omvangrijke inspanning. Bestaande regels uit bestemmingsplannen, verordeningen en landelijke regelingen moeten we samenvoegen, vereenvoudigen en geschikt maken voor digitale ontsluiting. Daarbij hoort ook het werken met nieuwe systemen, zoals het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Om deze opgave zorgvuldig en op tijd uit te voeren, is extra capaciteit en nieuwe specialistische kennis nodig. Het gaat zowel om inhoudelijke expertise als om vaardigheden op het gebied van digitalisering.

Met deze extra inzet zorgen we ervoor dat we stapsgewijs met elkaar toewerken naar een samenhangend en toekomstbestendig omgevingsbeleid en omgevingsplan.

De benodigde gelden voor deze extra inzet is voor 2027 in de Kadernota verwerkt. Voor de jaren erna wordt gewerkt aan een plan om dit in te richten in onze organisatie. Daarbij wordt deze wens ook opgenomen in de investeringsagenda.

Wonen

In de herijkte Woondeal 2025 is het aantal nieuw te bouwen woningen voor Tytsjerksteradiel verhoogd van 690 naar 854 woningen. De afspraken vanuit de regionale woningbouwafspraken 2020 ('pilot vrij programmeren') zijn definitief opgenomen. In Q1 van 2027 wordt een nieuwe regionale woondeal verwacht, die verdere richting geeft aan de woningbouwopgave.

Het woonbehoefte onderzoek (KAW, 2025) vormt een kwantitatieve basis voor het gemeentelijke Volkshuisvestingsprogramma. In samenwerking met Companen is een ontwerp Volkshuisvestingsprogramma opgesteld. Dit ontwerp wordt ter inzage gelegd en voor wensen en bedenkingen aan de raad voorgelegd. Vaststelling door het college vindt naar verwachting plaats in Q3 2026. De aanstaande Wet versterking regie volkshuisvesting versterkt de landelijke en regionale/ lokale sturing op volkshuisvesting en werkt door het gemeentelijke Volkshuisvestingsprogramma en in regionale afspraken.

In 2026 is een Uitvoeringsplan Wonen uitgewerkt als vervolg op de Woon- en Leefbaarheidsagenda. De uitkomsten zijn gebruikt als input voor het gemeentelijke Volkshuisvestingsprogramma en bieden input voor de meerjarige nieuwbouw-programmering.

De raad wordt gedurende het jaar geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen op het gebied van wonen.

Bedrijventerrein

De raad heeft de visie bedrijventerreinen Tytsjerksteradiel vastgesteld. Er is een voorkeurslocatie ten zuiden van Quatrebras benoemd. Voor bedrijventerrein Quatrebras is een bedrag van € 2.000.000 meegenomen ten laste van de algemene reserve in jaar 2029. De raad heeft voor de verkenning van de grondaankoop een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld. Er is een externe gespecialiseerde adviseur aangetrokken om dit proces zorgvuldig op te pakken. Het is een kwetsbaar proces waarin zorgvuldigheid essentieel is. In het nieuwe raadsprogramma 'Groeien vanuit lokale kracht' wordt de deze keuze nogmaals bevestigd.

In het raadsprogramma wordt ook aandacht gevraagd om in te zetten op ontwikkeling van terreinen die aan het water liggen. Locaties voor natte bedrijvigheid zijn schaars. De mogelijkheden die we daarvoor hebben, willen we optimaal benutten. Een uitbreiding van nat bedrijventerrein is echter beperkt in de omgeving van Skûlenboarch mogelijk. Daarnaast kunnen er op termijn door herschikking (verplaatsingen) van de huidige invulling van bedrijfskavels mogelijkheden ontstaan.

Een viertal grotere bedrijven op bedrijventerrein Burgum-Sumar hebben een verkenning uitgewerkt naar netcongestie en kansrijke energieoplossingsrichtingen in de onderlinge samenwerking. Uit de analyse van de resultaten komt naar voren dat er op dit moment onvoldoende aanknopingspunten zijn voor een 'gebundelde' oplossing. Voor de komende jaren blijft het energievraagstuk urgent en onze aandacht vragen.

In Burgum, Hurdegaryp en Gytsjerk zijn kernen met winkelgebieden. Burgum heeft een regionale functie. De komende jaren krijgt het winkelcentrum van Burgum een kwalitatieve impuls via het project Centrumplan Burgum. Waar in de overige dorpen behoefte is aan een supermarkt, kijken we constructief mee in hoeverre dit via ons ruimtelijk beleid mogelijk te maken is.

Regiodeal Noordoost Fryslân

In de toegekende Regiodeal voor Noordoost Fryslân is in samenwerking met de partners onder Economic Board Fryslân de pijler Undernimmend uitgewerkt. Binnen de pijler Undernimmend

zijn projecten opgenomen met betrekking tot 'onderwijs & arbeidsmarkt', 'kennisontwikkeling ondernemers' en de 'kwaliteit van de leefomgeving'. Circulair ondernemen is eveneens een belangrijk aandachtspunt. De komende periode willen we de samenwerking met Economic Board Fryslân, de daaraan verbonden organisaties en de Vereniging Circulair Friesland verstevigen.

Duurzaamheidsagenda en transitievisie warmte

In 2026 is het Warmte programma als opvolger van de Transitievisie Warmte (verplicht programma in het kader van de Omgevingswet) vastgesteld. Het programma wordt iedere 5 jaar herijkt en de komende jaren gaan we actief samen met de dorpen werken aan een toekomstbestendige warmte-oplossing voor de gebouwde omgeving. Sinds 2026 werken we programmatisch voor een deel van de taken op het gebied van Duurzaamheid. Het programma Duurzaamheid sluit aan op de teamplannen van de diverse afdelingen die capaciteit leveren aan het programma. De monitoring is per onderwerp ingericht, zodat de voortgang periodiek gevolgd kan worden. In 2026 wordt naar verwachting zonnepark Skûlenboarch, waar de gemeente aandeelhouder van is, opgeleverd en in gebruik genomen. In de komende jaren zal politieke besluitvorming plaatsvinden over de rolneming van de gemeente bij energievoorziening. Ook netcongestie en de gevolgen daarvan op onze ambities in brede zin, zal de komende jaren een belangrijk thema worden.

SAMENLEVING

Werk en Inkomen

Voor de komende periode staan we voor de volgende uitdagingen:

Beleidsplan Armoede Schulden en Preventie: Rondkomen en Meedoen

In 2023 heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan naar de effectiviteit van ons armoedebeleid. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek en de evaluatie van het beleidsplan Schulddienstverlening hebben wij een beleidsplan Armoede, Schulden en Preventie opgesteld. In dit beleidsplan staat wat wij willen bereiken op het terrein van armoede, schulden en preventie. In het bijbehorende uitvoeringsplan staat hoe we dat willen bereiken. De raad heeft het beleidsplan in februari 2026 vastgesteld.

Ook in onze gemeente is sprake van armoede. We zetten in op preventie en vroegsignalering. Het vastgestelde beleid zetten we voort. Om mensen op bijstandsniveau op weg te helpen, onderzoeken we of ze een openbaar vervoerspas kunnen krijgen. We kijken ook hoe ze makkelijker toegang tot verenigingen kunnen krijgen.

Participatiewet in balans

In september 2025 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Participatiewet in Balans aangenomen. De Participatiewet in Balans is geen officiële nieuwe wet, maar een naam voor de beleidswijzigingen die er komen om de Participatiewet te verbeteren. Het doel van deze herziening is om de wet te vereenvoudigen, mensen centraal te stellen, uit te gaan van vertrouwen en gemeenten meer ruimte te geven om te kijken wat mensen (aan)kunnen.

Participatieverordening

Op grond van de Participatiewet in Balans moeten wij de Participatieverordening aanpassen. Deze verordening regelt hoe gemeenten inwoners ondersteunen bij het vinden van werk en maatschappelijke participatie. Wij gaan ervan uit dat de raad de nieuwe verordening eind 2026 kan vaststellen. Dit onder het voorbehoud dat de VNG de modelverordening tijdig aanlevert.

Afstemmingsverordening

Ook moeten we de Afstemmingsverordening aanpassen op grond van de Participatiewet in Balans. De Afstemmingsverordening regelt hoe gemeenten de bijstandsuitkering verlagen (maatregelen opleggen) als een inwoner verplichtingen niet nakomt, zoals onvoldoende meewerken aan arbeidsinschakeling. In de verordening staan specifieke regels over de hoogte en duur van verlagingen en dringende redenen om van verlaging af te zien. Wij gaan ervan uit dat de raad de nieuwe verordening eind 2026 kan vaststellen. Ook hier geldt het voorbehoud dat de VNG de modelverordening tijdig aanlevert.

Integraal werken

De komende jaren willen we inzetten op meer integraal werken binnen de verschillende teams in het sociaal domein. We willen onze krachten bundelen bij complexere vraagstukken. Zowel in de uitvoering als in beleid. Denk bijvoorbeeld aan de relatie tussen armoede en jeugdhulp. Gezinnen met financiële stress en schulden komen significant vaker voor in de jeugdhulp dan gezinnen zonder deze stress.

Beleidsplan participatie

In december 2021 heeft de raad het nieuwe participatiebeleid “Iedereen doet mee” vastgesteld. In dit beleidsplan staan onze doelen om onze inwoners zo goed mogelijk te helpen bij het vinden van werk of hen te ondersteunen om mee te doen wanneer werk (nog) niet mogelijk is. Wij evalueren dit beleidsplan in 2026. Wij verwachten dat wij de resultaten van deze evaluatie eind 2026 kunnen voorleggen aan de raad.

Vanuit raadsprogramma

Wie in de bijstand zit, willen we activeren: nagaan welke bijdrage ze nog wel naar vermogen kunnen leveren aan onze maatschappij. Als mogelijke opstap om uit de bijstand te komen. Dat gaan we na vanuit een hulpaanbod. Want ook hier geldt het vertrouwensprincipe: we gaan er vanuit dat mensen tegen hun wil in de bijstand zijn beland.

Jeugd & Onderwijs

Inzetten op preventie

Zoals ook opgenomen in deze kadernota willen wij volop inzetten op preventie. We zien de jeugdkosten de afgelopen jaren fors toenemen en verwachten dat we middels het inzetten op meer preventie jeugdigen tijdiger in beeld hebben en eerder succesvol (en goedkoper) hulp kunnen verlenen. Preventie richt zich op het voorkomen van problemen in de ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen. Door vroegtijdig ondersteuning te bieden, kunnen specialistische jeugdhulptrajecten worden verkort of voorkomen. We doen dit middels IVH (integrale

Vroeghulp, GIS (gebiedsteammedewerkers In School) , POH- jeugd bij de huisartsenpraktijken en het inrichten van stevige lokale teams.

Daarnaast is er een nieuwe verordening Leerlingenvervoer opgesteld met meer nadruk op het zelfstandig reizen onder jeugdigen. Dit past bij onze visie van normaliseren en meedoen in de samenleving.

Onderwijs

Er is een kwartiermaker aangesteld die zich richt op de volgende actielijnen:

- **Samenwerkingskader onderwijs-jeugdhulp:** vastleggen van afspraken, rollen en verantwoordelijkheden tussen scholen, samenwerkingsverbanden, gemeenten en partners, gebaseerd op partnerschap en gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- **Onderwijs-zorgarrangementen (OZA):** doorontwikkeling van bestaand aanbod, signaleren van hiaten en gezamenlijk ontwikkelen van nieuwe arrangementen, waarbij normaliseren en het versterken van het pedagogisch klimaat richtinggevend zijn.
- **Spreiding en borging:** zorgen voor een evenwichtige verdeling van voorzieningen in de regio en duurzame afspraken over bekostiging en samenwerking, zodat nabijheid en toegankelijkheid voor gezinnen in alle gemeenten gewaarborgd zijn.

Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg

De wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg is aangenomen door de Eerste Kamer op 7 oktober 2025. Dit betekent dat er meer samenwerking met andere Friese gemeenten moet komen om te bepalen welke specialistische zorg regionaal geregeld wordt. Daarbij worden er betere afspraken gemaakt met zorgaanbieders over betrouwbaar bestuur en toezicht, inzicht in financiën en beschikbaarheid van jeugdzorg. Dit alles met als doel de jeugdzorg toekomstbestendig, toegankelijk en van goede kwaliteit te houden.

Wet Reikwijdte Jeugdwet

Dit wetsvoorstel is op dit moment nog niet aangenomen.

Het beoogde doel van deze wet is de druk op de jeugdzorg te verminderen door strenger te bepalen wie en onder welke voorwaarden in aanmerking komt voor jeugdhulp.

Hervormingsagenda Jeugd (2023 – 2028)

Sinds 2023 zijn landelijke afspraken gemaakt om de jeugdzorg beter en betaalbaar te maken. Deze afspraken bepalen tot 2028 de richting van het jeugdzorgbeleid.

De jeugdzorg moet slimmer en beter georganiseerd worden en er dient meer samenhang en minder versnippering plaats te vinden. Dit is nodig omdat gemeenten vanaf 2028 minder geld krijgen voor jeugdzorg.

Er wordt gericht op de volgende actielijnen:

- Stevige Lokale Teams
- Versterken van de Sociale Basis
- Nieuwe inkoop vanaf 2027

Stevige lokale teams

Vanuit Beleid vinden er overleggen plaats over de inrichting van de stevige lokale teams.

Een stevig lokaal team is een multidisciplinair team dichtbij inwoners (wijk/gemeente) dat:

- het eerste aanspreekpunt is voor jeugdigen en gezinnen
- breed kijkt (opvoeding, school, financiën, gezondheid)
- zoveel mogelijk zelf hulp biedt
- en alleen doorverwijst als het echt nodig is

Versterken van de Sociale Basis

Vanuit Beleid vinden er overleggen plaats over de inrichting van de Sociale Basis binnen gemeente Tytsjerksteradiel.

De sociale basis is alles wat buiten formele jeugdhulp ligt en helpt om problemen te voorkomen of klein te houden:

- gezin en netwerk (ouders, familie, burens)
- school, kinderopvang
- sportverenigingen, jongerenwerk
- welzijnswerk, buurtinitiatieven
- voorzieningen zoals bibliotheken of ontmoetingsplekken

Nieuwe inkoop Jeugd

De gemeente Tytsjerksteradiel wil de jeugdzorg beter organiseren en inkopen. Dit betekent een duidelijk plan maken voor betere zorgafspraken, kritisch kijken naar de samenwerking met Sociaal Domein Fryslân, en bepalen hoe deze samenwerking in de toekomst het beste kan werken. Dit met als doel ervoor te zorgen dat specialistische jeugdzorg beschikbaar, passend en goed georganiseerd is en blijft.

Op dit moment wordt er een inkoopstrategie bepaald die nog vastgesteld moet worden. De doelstelling is dat het zorgaanbod zo lokaal en laagdrempelig als mogelijk ingericht wordt. Hier sluit de visie van de onderwijszorgarrangementen op aan, gericht op inclusief onderwijs.

Terugdringen van residentiële jeugdhulp

Het doel is om te voorkomen dat jongeren langdurig in een instelling moeten wonen. Hulp wordt zoveel mogelijk thuis of in de eigen omgeving georganiseerd.

Dat vraagt om sterke ondersteuning in gezin, netwerk en buurt, en goede alternatieven voor verblijf in een instelling. Dit blijft een landelijke trend die de aankomende jaren van kracht blijft, wat van invloed is op ons zorglandschap.

Integraal Huisvestingsplan en MFC's

In de raad van afgelopen juni is de actualisatie van het IHP aan bod gekomen. De actualisatie geeft inzicht in de huidige en toekomstige behoefte aan schoolgebouwen, renovatie, nieuwbouw en verduurzaming. In het IHP staat onze investeringsagenda m.b.t. de scholen in onze dorpen. Tegelijk spelen in vele dorpen ook wensen rondom zogenoemde Multifunctionele Centra (MFC's). We onderzoeken voor de komende periode in hoeverre MFC's binnen ons beleid past en of dit financieel haalbaar is. Dit in combinatie met onderstaand.

Wmo en Welzijn

Brede visie maatschappelijk vastgoed

De gemeente actualiseert de uitgangspunten voor het beheer en de ontwikkeling van het maatschappelijk vastgoed. Dit leidt tot een gemeentebreed kader dat richting geeft aan zowel het totale vastgoedbeleid als het Integrale Huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs.

Deze vernieuwde uitgangspunten worden in 2026, samen met de bijbehorende investeringsagenda, aan de raad voorgelegd. Daarbij wordt nadrukkelijk de verbinding gelegd met het beleid *Kansrijk opgroeien*.

Doel is om meer duidelijkheid te creëren voor zowel de raad als inwoners:

- over de toekomstige inrichting en spreiding van onderwijsvoorzieningen;
- over de planning van voorzieningen in dorpen;
- en over de benodigde investeringen, het tempo waarin deze plaatsvinden en de financiële haalbaarheid.

Hiermee ontstaat een integraal en toekomstbestendig perspectief op maatschappelijk vastgoed dat aansluit bij de lokale opgaven en demografische ontwikkelingen.

Wmo en Welzijn

In het afgelopen jaar is gestart met de voorbereiding voor het herijken van de visie op de sociale basis. De huidige visie en bijbehorende subsidieregeling lopen af in 2027. Daarom wordt gewerkt aan een nieuwe visie, waarin de ervaringen en behoeften van inwoners centraal staan. Deze zijn inmiddels opgehaald via participatietrajecten.

De nieuwe visie bouwt voort op bestaande uitgangspunten en sluit aan bij relevante landelijke en regionale ontwikkelingen, zoals de Zorg- en Welzijnsakkoorden.

Tegelijkertijd spelen binnen de Wmo belangrijke toekomstige ontwikkelingen. Voor 2026 en verder staan onder meer de mogelijke herinvoering van het abonnementstarief en de doordecentralisatie van beschermd wonen op de agenda. Dit vraagt om aanpassing van de verordening en tijdige voorbereiding van nieuwe inkooptrajecten.

Daarnaast maken maatschappelijke trends, zoals vergrijzing en veranderende zorgvragen, duidelijk dat een integrale benadering noodzakelijk is. De opgave op het snijvlak van wonen, zorg en welzijn vraagt om nauwe samenwerking met partners in zowel het sociaal als het ruimtelijk domein.

Inhuur applicatiebeheerder sociaal domein

Via de begrotingswijzigingen van april 2026 is besloten om de personeelsformatie van Applicatiebeheer binnen het Sociaal Domein tijdelijk met 1 fte uit te breiden ten behoeve van de uitvoering van het programma digitalisering binnen het Sociaal Domein. De totale incidentele kosten voor het inhuren van een Applicatiebeheerder Sociaal Domein bedragen € 165.000 voor één jaar. De kosten voor het inhuren zijn verspreid over de jaren 2026 en 2027 en bedragen respectievelijk € 124.000 en € 41.000. Voor een klein deel kan dit gedekt worden uit bestaande budgetten. De ongedekte kosten voor 2026 zijn ten laste van het begrotingssaldo gebracht en de ongedekte kosten voor 2027 ten bedrage van € 30.000 worden ten laste van de Algemene Reserve gebracht. Deze onttrekking is meegenomen in het overzicht van de Algemene Reserve in hoofdstuk 2.2.1.

BEDRIJFSVOERING / OVERHEAD

Ontwikkelingen gemeentefonds

Voor 2026 was er een nieuwe financieringssysteem voor het gemeentefonds aangekondigd door een vorig kabinet. Vooruitlopend daarop is een korting op het gemeentefonds doorgevoerd vanaf 2026. Dit betekent voor de gemeenten een forse financiële tegenvaller. De gewijzigde financieringssysteem is nog niet doorgevoerd, maar de korting is wel blijven staan. Deze ontwikkeling noemen we ook wel het ravijnjaar 2026. Medio 2025 is door het kabinet tot en met 2027 geld beschikbaar gesteld om onder andere de jeugduitgaven te dekken en de terugval van het gemeentefonds vanaf 2026 deels te dempen. Doordat dit om een incidentele ingreep ging, is het oorspronkelijke ravijnjaar verschoven van 2026 naar 2028. In het meerjarenperspectief is zichtbaar dat het saldo vanaf 2028 fors daalt.

Heroriëntatie

Vanaf 2028 verslechtert het financiële perspectief van onze gemeente. Er is structurele druk op de begroting. Zonder koerswijziging dreigt een oplopend tekort in de jaren na 2028. Dit leidt tot het eerder genoemde preventief toezicht. Om op een verantwoorde manier tot een meerjarige (sluitende) begroting te komen is een heroriëntatie op de gemeentelijke taken en financiën gestart.

De raad heeft in juli 2025 groen licht gegeven voor de onderzoeksfase van deze heroriëntatie. Er is daarbij aangegeven dat het aan de nieuwe raad is om over het vervolgproces te besluiten en de daadwerkelijke keuzes te maken.

Om grip te krijgen op de koers van de gemeente en ruimte te creëren voor toekomstgerichte keuzes, verkennen we vier sporen die kunnen bijdragen aan een structureel gezonde financiële situatie.

- Spoor 1: Scherper begroten
- Spoor 2: Wettelijke en nieuwe wettelijke taken in beeld
- Spoor 3: Slimmer organiseren
- Spoor 4: Inkomsten vergroten

Waar staan we en vervolg

De onderzoeksfase is inmiddels afgerond. Over de uitkomsten van deze vier sporen willen we met de nieuwe raad in gesprek. Dan kunnen we een inhoudelijk en financieel beeld geven welke afwegingen er zijn om richting te geven aan de toekomst van Tytsjerksteradiel. Voor het vervolgproces is het van belang om een beter beeld van de opgave te krijgen. Dit is een optelsom van:

1. De opgave vanuit het gemeentefonds,
2. Aangevuld met een analyse van de investeringsopgaven in onze gemeente.
3. De financiële ruimte voor de ambities in de nieuwe bestuursperiode.

Hoe we vorm en invulling geven aan die uitvoeringsfase, bepalen we in nauw overleg tussen het college en de raad.

Toekomstige samenwerking ICT

Tijdens het proces van de ontvlechting van Achtkarspelen in 2024 bleek dat het niet mogelijk en niet verstandig was om de ICT volledig per 1 januari 2025 losgekoppeld te hebben. Afgesproken is toen om de bestaande werkmaatschappij vooralsnog drie jaar 'in de lucht te houden'. Formeel heeft deze werkmaatschappij nog de naam Werkmaatschappij 8KTD. In de praktijk spreken we over de BVO–ICT (Bedrijfsvoeringsorganisatie ICT).

In het najaar van 2025 is de opdracht geformuleerd voor het onderzoek om in beeld te brengen hoe de beide gemeenten de ICT taken toekomstbestendig kunnen organiseren. De uitkomsten van het onderzoek zijn in juni 2026 met de Raad gedeeld.

1.4.2 In één oogopslag

KADERNOTA 2027 – 2030 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Deze Kadernota in één oogopslag geeft u informatie over de effecten van bestaand en nieuw of gewijzigd beleid voor de komende jaren van de gemeente Tytsjerksteradiel. (alle bedragen x € 1.000). Negatief bedrag = nadelig, positief bedrag = voordelig.

STARTSALDO KADERNOTA	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde meerjarenbegroting (nov. 2025)	42	– 2.792	– 2.599	– 2.961
Ontwikkeling gemeentefonds	376	335	– 1.162	– 884
Ontwikkeling bestaand beleid	– 215	– 311	1.334	1.350
Ontwikkeling nieuw of gewijzigd beleid	– 523	– 124	– 124	– 124
0. Bestuur en ondersteuning	– 171	– 152	– 152	– 152
4. Onderwijs	–	–	–	–
5. Sport, cultuur en recreatie	69	99	99	99
6. Sociaal domein	–	–	–	–
7. Volksgezondheid en milieu	–	–	–	–
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	– 421	– 71	– 71	– 71
Overhead	–	–	–	–
EINDSALDO KADERNOTA	– 319	– 2.892	– 2.551	– 2.620
Nieuw of gewijzigd beleid per inwoner (in hele euro's) *	– 16	– 4	– 4	– 4

2 KADERNOTA 2027 – 2030

2.1 Ontwikkelingen Kadernota 2027 – 2030

2.1.1 Startsituatie

Het vertrekpunt voor deze Kadernota is de meerjarenreeks 2027–2029 uit de begroting 2026–2029. In deze Kadernota nemen we zowel de ontwikkeling in bestaand als in nieuw beleid mee. Daarnaast hebben we op grond van de meicirculaire 2026 de ontwikkelingen in het kader van de Algemene Uitkering geactualiseerd.

	2027	2028	2029	2030
Startsaldo Kadernota	42	– 2.792	– 2.599	– 2.961

2.1.2 Tussentijdse raadsbesluiten

Er is een aantal tussentijdse raadsbesluiten genomen met invloed op het begrotingssaldo tussen het moment van vaststellen van de begroting 2026–2029 en de Kadernota 2027–2029. Dit betreft:

- Actualiseren budget accountantscontrole (Raad 11–06–2026) [21.36]
- Actualisering budgetten Interne Dienst (Raad 11–06–2026) [21.38]
- Actualisering kosten sociale kaart (Raad 23–04–2026) [21.29]
- December- en septembercirculaire 2025 (Raad 19–02–2026) [21.04]
- Renovatie brug Eastermar (Raad 22–1–2026) [21.13]

	2027	2028	2029	2030
Tussentijdse raadsbesluiten	– 59	– 151	– 151	– 151

2.1.3 Gemeentefonds

Elk jaar is de inhoud van de meicirculaire van het ministerie van BZK van groot belang voor de inkomstenkant van de gemeentebegroting. In deze circulaire schetst het ministerie namelijk de financiële kaders die gelden voor de nieuwe begrotingsjaren.

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaire. De meicirculaire geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, de septembercirculaire geeft de vertaling van de Miljoenennota en de decembercirculaire is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af.

De meicirculaire 2026 is vrijdag 29 mei verschenen. Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van gemeenten.

Deze circulaire bevat onder meer informatie over de actualisatie van het volume accres en LPO accres op basis van de Voorjaarsnota 2025.

De doorrekening van de meicirculaire geeft per saldo na aftrek van stelposten en taakmutaties een positief beeld voor 2027 en 2028 en een nadeel voor de jaren 2029 en 2030.

Hierbij is wel rekening gehouden met een stelpost voor loon, prijs en accresontwikkelingen en de reservering voor taakmutaties. Te zijner tijd komen we daar in het kader van de begroting 2027–2030 op terug. Dit brengt de onderstaande (netto) ontwikkeling voor het saldo van de Kadernota met zich mee.

	2027	2028	2029	2030
Ontwikkeling gemeentefonds	376	335	– 1.162	– 884

Op basis van de meicirculaire maken we eerst een zogenaamde brutoberekening. Deze berekening houdt in dat we op basis van de nieuwe ontwikkelingen in de meicirculaire bepalen wat het nieuwe bedrag is voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Deze nieuwe uitkomst zetten we af tegen de berekening van de (bijgestelde) begroting 2026–2029.

Daarna gaan we bepalen, waar we voor de begroting 2027–2030 rekening mee moeten houden als ontwikkelingen. Dit betreft voor deze circulaire de loon-, prijs en accres ontwikkelingen, ontwikkelingen CDOKE en taakmutaties. Hiervoor nemen we stelposten op en zo komen we op de zogenaamde nettoberekening. Deze uitkomst heeft invloed op het begrotingssaldo.

De netto ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is als volgt opgebouwd.

Ontwikkeling Algemene uitkering gemeentefonds obv meicirculaire 2026	2027	2028	2029	2030
(x € 1.000)				
Berekening algemene uitkering meicirculaire 2026	80.877	76.841	75.876	77.039
Stand algemene uitkering begroting 2026–2029	76.979	74.656	75.342	75.365
Bruto toename	3.898	2.185	534	1.674
<i>waarvan te reserveren voor</i>				
Loon-, prijs- en accresontwikkelingen begroting 2027	–2.351	–1.822	–1.669	–2.526
Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	–1.111	–	–	–
Taakmutaties	–60	–28	–27	–32
Netto toename	376	335	–1.162	–884

In de onderstaande tabel is de bruto toename in detail weergegeven. Daaronder is een toelichting op de verschillende onderdelen opgenomen.

Bruto toename in detail	2027	2028	2029	2030
-------------------------	------	------	------	------

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

<i>(x € 1.000)</i>				
Ontwikkelingen algemeen				
Loon, prijs en accres ontwikkelingen	2.351	1.822	1.669	2.526
Hoeveelheidsverschillen	376	335	551	853
Totaal ontwikkelingen algemeen	2.727	2.157	2.220	3.379
Ontwikkelingen specifiek				
Huishoudelijke hulp uit de Wmo	–	–	–2.442	–2.476
Vangnetregeling huishoudelijke hulp uit de Wmo	–	–	729	739
Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	1.111	–	–	–
Totaal ontwikkelingen specifiek	1.111	–	–1.713	–1.737
Taakmutaties				
Wet handhaving sociale zekerheid	3	3	3	3
Kinderopvang pleegouders	21	–	–	–
Wet op de lijkbezorging	6	–	–	–
Voorschoolse voorziening peuters	1	1	1	1
Wet betaalbare huur	1	1	–	–
Overheidsbrede Dienstverlening	3	3	3	3
Armoedebestrijding kinderen	3	3	3	3
Re-integratiedienstverlening gericht op jongeren	17	17	17	22
Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen	5	–	–	–
Totaal taakmutaties	60	28	27	32
Totaal bruto toename	3.898	2.185	534	1.674

Loon-, prijs en accresontwikkelingen begroting 2027

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van gemeenten. De jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd en is bedoeld voor loon-, prijs- en accresontwikkelingen. In de meicirculaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2027 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2026 verwerkt. Het accres wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (bbp).

Voor onze gemeente geldt hiervoor het volgende. De basis voor de begroting 2027–2030 is de begroting 2026–2029. Deze begroting is in zogenaamde constante prijzen opgesteld (prijsspeil 2026). Dat wil zeggen dat we voor de begroting 2027–2030 zowel voor de lasten als de baten de begroting moeten vertalen naar het verwachte prijspeil voor 2027. Hiervoor werken we net als vorig jaar met een stelpost voor loon- prijs en accresontwikkelingen, die gebaseerd is op de accresontwikkeling van de meicirculaire 2026.

Gedurende de werkzaamheden voor de begroting 2027–2030 beoordelen we voortdurend welke ontwikkelingen in het bestaand beleid onder deze categorie vallen. Straks bij het

vaststellen van de begroting bepalen we, of er een restant, of tekort is op deze post. In beide gevallen verrekenen we dat met het begrotingssaldo.

In 2025 hadden we een stelpost van € 3,8 miljoen. Uiteindelijk is er voor € 3,2 miljoen gebruik gemaakt van deze post.

In 2026 hadden we een stelpost van € 2,3 miljoen en was uiteindelijk € 3,3 miljoen nodig.

Voor 2027 gaan we op basis van de verwachte ontwikkelingen ervan uit dat we een stelpost van € 2,4 miljoen nodig hebben.

Scherper ramen van de Algemene Uitkering

Mede in het kader van de heroriëntatie hebben we voor de berekening van de Algemene Uitkering op basis van de meicirculaire 2026 een kritische beoordeling van de meerjarige ontwikkelingen toegepast. Vanaf 2023 is de berekening van de Algemene Uitkering gebaseerd op tal van nieuwe maatstaven. Deze hebben we nu meerjarig vanaf 2023 in beeld gebracht. Op basis daarvan zijn we voor de berekening voor Kadernota en de begroting 2027–2030 scherper gaan ramen, lees het voorzichtigheidsprincipe wat meer loslaten dan voorheen. Eén van de voorbeelden is dat we voor het aantal woonruimten, dat in de berekening van meerdere maatstaven terugkomt, gebaseerd hebben op de voorlopig verwachte toename van het aantal woonruimten in onze gemeente. Dit heeft een voordelig effect en is onder hoeveelheidsverschillen in de tabel bruto-netto terug te vinden en levert voor 2027 een bedrag op van € 376.000.

Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

In de meicirculaire 2026 zijn de middelen voor CDOKE als integratie uitkering alleen voor het jaar 2027 opgenomen. Waarom dit niet is doorgetrokken in de jaren 2028 en verder is niet bekend. We hopen dat in één van de volgende circulaire's hier meer duidelijkheid over gegeven wordt.

Bij deze circulaire wordt € 671 miljoen in 2027 beschikbaar gesteld aan gemeenten om uitvoering te kunnen geven aan hun taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid.

Voor onze gemeente betekent dit dat we voor 2027 een bedrag van € 1.111.000 ontvangen. Dit bedrag reserveren we voor de CDOKE uitgaven.

Taakmutaties

Daarnaast zijn voor negen taakmutaties middelen opgenomen. Onze lijn is dat we deze middelen voorlopig reserveren en vervolgens later op basis van concrete plannen overhevelen naar de desbetreffende programma's.

Stelpost BTW-compensatiefonds

Het BTW-compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn in 2025 € 215 miljoen onder dit plafond gebleven met declaraties. Voor onze gemeente betekent dit dat we een structurele stelpost van € 366.000 opnemen in onze begroting. Deze stelpost valt daarmee € 354.000 lager uit dan we reeds in de begroting hadden opgenomen. We hebben de verrekening tussen de oude stelpost en de nieuwe stelpost opgenomen onder de post loon-, prijs- en accresontwikkelingen.

Opgenomen overige stelposten

In de meicirculaire vinden met betrekking tot de huishoudelijke hulp Wmo vanaf 2029 twee grote mutaties plaats. Het is toegestaan om hier stelposten voor op te nemen in de begroting 2027–2030. In deze Kadernota hebben we dat als volgt verwerkt.

Huishoudelijke hulp uit de Wmo

Dit betreft maatregel 44 uit het Coalitieakkoord van het kabinet Jetten. Mensen die dat kunnen, gaan zelf betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) wordt daarom geschrapt met ingang van 1 januari 2029. Hiervoor wordt € 1,4 miljard uit het gemeentefonds genomen.

Voor onze gemeente gaat het om een verwacht bedrag van € 2,4 miljoen. Dit nadeel voor de Algemene Uitkering is in de doorrekening van de meicirculaire meegenomen.

Het beoogde effect van deze maatregel is dat de lasten voor huishoudelijke hulp dan ook gaan afnemen. Daarom hebben we vanaf 2029 voorlopig een stelpost van € 2,4 miljoen ten gunste van het begrotingssaldo opgenomen, waardoor het effect van deze maatregel in combinatie met de meicirculaire per saldo geen effect heeft op de begroting.

Vangnetregeling huishoudelijke hulp uit de Wmo

Voor de mensen die niet zelf huishoudelijke hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien. Daartoe wordt vanaf 2029 jaarlijks € 430 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd.

Voor onze gemeente gaat het om een verwacht bedrag van € 0,7 miljoen. Dit voordeel voor de Algemene Uitkering is in de doorrekening van de meicirculaire meegenomen.

Het verwachte effect van deze maatregel is dat de lasten voor huishoudelijke hulp van deze vangnetregeling onderdeel van de begroting moeten worden. Daarom hebben we vanaf 2029 voorlopig een stelpost van € 0,7 miljoen ten laste van het begrotingssaldo opgenomen, waardoor het effect van deze maatregel in combinatie met de meicirculaire per saldo geen effect heeft op de begroting.

Op te nemen stelposten n.a.v. meicirculaire 2026	2027	2028	2029	2030
(x € 1.000)				
Huishoudelijke hulp uit de Wmo	–	–	2.442	2.476
Vangnetregeling huishoudelijke hulp uit de Wmo	–	–	–729	–739
Effect op saldo	–	–	1.713	1.737

2.1.4 Bestaand beleid

In deze Kadernota is eveneens een aantal ontwikkelingen meegenomen ten aanzien van het bestaand beleid. Overigens is dit beeld voor de begroting 2027–2030 nog niet compleet, omdat er in de komende weken nog gewerkt wordt aan de begroting.

Dit betreft ontwikkelingen op de bestaande begrotingsposten niet zijnde loon- en prijsontwikkelingen (zie 2.1.5). Deze wijzigingen hebben over het algemeen een effect op het begrotingssaldo, maar niet in alle gevallen.

De belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. het jaar 2027 betreffen:

- Actualisering licentiekosten Tytsjerksteradiel (BB) en Prijsindexatie (LP) [nr. 21.35] (€ 114.000 N)
- Coördinator maatschappelijk vastgoed / beleidsontwikkelaar onderwijshuisvesting (Raad 23-04-2026) [nr. 21.23] (€ 113.000 N)
- Actualiseren baten zelfstandigenregelingen (Raad 23-04-2026) [nr. 21.07] (€ 69.000 V)

Een volledig overzicht is opgenomen in de Bijlage 3.1. De Financiële samenvatting.

Per saldo met de overige ontwikkelingen geeft dit het onderstaand effect op de begroting.

	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen bestaand beleid	- 156	- 160	1.485	1.501

2.1.5 Ontwikkeling lopende prijzen

In deze paragraaf schetsen we de ontwikkelingen van de loon- en prijsontwikkelingen in relatie tot de hiervoor opgenomen stelpost berekend op basis van de meicirculaire 2026. We gaan ervan uit dat de stelpost toereikend is voor deze ontwikkelingen. We komen hier bij de begroting 2027–2030 op terug. Op dit moment zijn nog niet alle loon en prijsontwikkelingen bekend.

De nu al ingebrachte wijzigingen met betrekking tot bestaand beleid, voortvloeiend uit loon- en prijsontwikkelingen c.a. hebben geen effect op het begrotingssaldo.

	2027	2028	2029	2030
Ontwikkeling lopende prijzen	-	-	-	-

2.1.6 Nieuw of gewijzigd beleid

In deze Kadernota zijn diverse ontwikkelingen van nieuw of gewijzigd beleid meegenomen. Deze zijn gecategoriseerd in:

- onontkoombaar
- noodzakelijk
- wenselijk

De financiële ontwikkeling hiervan vindt u terug in onderstaand overzicht.

Ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid		2027	2028	2029	2030
TOTAAL		- 523	- 124	- 124	- 124
1. onontkoombaar	● Vragend (nadelig)	- 430	- 71	- 71	- 71
2. noodzakelijk	● Vragend (nadelig)	- 10	-	-	-
3. wenselijk	● Nog onbekend	- 83	- 53	- 53	- 53

2.1.7 Samenvatting Kadernota

Samengevat ziet de Kadernota er als volgt uit:

Recapitulatie	2027	2028	2029	2030
Stand meerjarenbegroting 2027–2030	42	- 2.792	- 2.599	- 2.961
Tussentijdse raadsbesluiten	- 59	- 151	- 151	- 151
Ontwikkelingen inkomsten Gemeentefonds	376	335	- 1.162	- 884
Ontwikkelingen in bestaand beleid	- 156	- 160	1.485	1.501
Lopende prijzen	-	-	-	-
Ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid	- 523	- 124	- 124	- 124
00. Bestuur en ondersteuning	- 171	- 152	- 152	- 152
ANNO samenwerking (organisatiebijdrage gemeenten)	-	-	-	-
Burgerparticipatie– Denk mee Site	- 10	-	-	-
Toegankelijke websites en APPs – Toegankelijkheidsonderzoeken laten uitvoeren	- 9	-	-	-
Uitgaand postproces digitaliseren	-	-	-	-
Vierde wethouder	- 152	- 152	- 152	- 152
00.04 Overhead	-	-	-	-
Invoering wettelijke taken t.g.v. de nieuwe archiefwet per 2027	-	-	-	-
04. Onderwijs	-	-	-	-

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

GIS (Gebiedsteammedewerker in de school) en Jongenwerk Voortgezet Onderwijs (VO)	-	-	-	-
Huur ruimtes binnen de huisartsenpraktijken met betrekking tot POH-J	-	-	-	-
05. Sport, cultuur en recreatie	69	99	99	99
Middelen voor het implementeren van de Digitale Nachtregistratie	-	-	-	-
Tarieven zwembaden	44	44	44	44
Verhuurtarieven sportaccomodaties	25	55	55	55
06. Sociaal Domein	-	-	-	-
Innovatiebudget Sociaal Domein	-	-	-	-
Voortzetting project Beurtschip	-	-	-	-
07. Volksgezondheid en milieu	-	-	-	-
Nieuwe millieustraat	-	-	-	-
08. Vrosh	- 421	- 71	- 71	- 71
Fryske urgentieverordening	- 71	- 71	- 71	- 71
Laadconcessie; laadpalen	-	-	-	-
Transitiekosten invoering Omgevingswet	- 350	-	-	-

Noot: Door afronding per onderwerp kunnen op totaalniveau kleine verschillen ontstaan

SALDO KADERNOTA	- 319	- 2.892	- 2.551	- 2.620
------------------------	--------------	----------------	----------------	----------------

2.2 Reserves en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen maakt duidelijk in hoeverre de gemeente financieel in staat is om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen. Weerstandsvermogen onderscheiden we in twee delen:

- weerstandscapaciteit
- risicobeheersing

Met weerstandscapaciteit bedoelen we alle middelen en mogelijkheden waarmee de gemeente onvoorziene kosten op kan vangen. Dat geldt bijvoorbeeld voor alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen maar die gevolgen kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente. Weerstandscapaciteit bestaat uit *incidentele weerstandscapaciteit* en *structurele weerstandscapaciteit*.

De reserves beschouwen we als *structurele weerstandscapaciteit*.

Voor incidentele lasten (looptijd van 1–3 jaar) met betrekking tot diverse onderwerpen hanteren wij de lijn, dat deze ten laste van de Algemene Reserve worden gebracht. In de Algemene Reserve wordt rekening gehouden met deze uitname.

Dit leidt tot de volgende geactualiseerde ontwikkeling van de Algemene Reserve waarbij rekening is gehouden met het rekeningresultaat 2025.

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

<i>Verwachte ontwikkeling algemene reserve (bedragen x € 1.000)</i>	Rek. 2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Stand begin van het jaar	40.081	41.142	44.103	42.843	42.189	37.047	34.496
Mutaties n.a.v. rekening en begrotingen							
Storting rekeningresultaat 2024	4.453	–	–	–	–	–	–
Storting rekeningresultaat 2025	–	6.807	–	–	–	–	–
Begroting 2026	–	–	–	–	–	–	–
Kadernota 2027–2030	–	–	–	–319	–2.892	–2.551	–2.620
Mutaties o.b.v. reeds eerder vastgesteld beleid							
Gebiedsontwikkeling Centrale As (2e fase)	–	–245	–	–	–	–	–
Data op orde	–13	–	–	–	–	–	–
Alde Feanen herinrichting 2e en 3e uitvoeringsfase	–7	–95	–	–	–	–	–
Vastgoed registratiesysteem; KN 2020–2023; 8.01	–	–25	–	–	–	–	–
Bijdrage aan Karakteristieke panden; KN 2020–2023	–	–35	–	–	–	–	–
Bijdrage ontmoetingscentrum Gytsjerk; Raad 05–11–2015	–	–85	–	–	–	–	–
Lobby herijking gemeentefonds; Begroting 2023–2026	–	–57	–	–	–	–	–
Pilot cameratoezicht schoolterreinen; Raad 22–06–2023	–	–8	–	–	–	–	–
Kadernota 2022–2025							
Aanpassing brug Eastermar (KN 2022–2025; 02.04)	–	–137	–	–	–	–	–
Aanjagen toerisme (KN 2022–2025; 03.05)	–13	–61	–	–	–	–	–
Uitbreiding ondersteuning gaswinningsdossier (KN 2022–2025; 07.08)	–10	–	–	–	–	–	–
Uitvoering woningbouwprogrammering (KN 2022–2025; 08.01)	–	–	–	–	–	–	–
Inspecties en constructieve veiligheid bruggen; (KN 2022–2025; 02.05)	–	–	–30	–	–	–	–
Kadernota 2023–2026							
Pont Prinses Margrietkanaal Bergumermeer–Sumar	–2	–	–	–	–	–	–

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Realisatie twee TOP's (toeristische overstappunten)	-17	-	-	-	-	-	-
Subsidie Het Achterland	-	-30	-	-	-	-	-
Inkoop Wmo & Participatiewet (Implementatieplan) en Jeugd	-	-33	-	-	-	-	-
Kadernota 2024–2027							
Incidentele inzet projecten							
Beurtskip (06.04)	-135	-158	-	-	-	-	-
Beleid op verhuur van panden (08.02)	-	-8	-	-	-	-	-
Dorpenronde (08.04)	-35	-15	-	-	-	-	-
Toegankelijkheidsonderzoek digitale dienstverlening (00.04.3	-4	-	-	-	-	-	-
I&A – Sociaal Intranet applicatie (00.04.25)	-20	-	-	-	-	-	-
Incidentele inzet personele ontwikkelingen							
Uitvoeringsplan Participatiewet – Inzet jobhunter (06.07)	-51	-	-	-	-	-	-
Coördinator Maatschappelijk Vastgoed (06.12)	-34	-	-	-	-	-	-
Formatie stikstof (07.02)	-12	-	-	-	-	-	-
Tijdelijke formatie begroting 2025 tbv koersvertaling	-1.829	-	-	-	-	-	-
Motie 3–8–12; Formaasje Observeum	-15	-	-	-	-	-	-
Besluitvorming begroting 2024–2027							
Budgetten lokale inclusieve agenda en Regenbooggemeente; F 03–03–2022 en 02–11–2023	-	-50	-	-	-	-	-
Besluitvorming na begroting 2024							
Formatie vergunningverlener Bijzondere Wetten; Raad 23– 11–2023	-61	-	-	-	-	-	-
Subsidie verduurzaming sportaccommodaties; Subsidiedeel; Raad 29–02–2024	-105	-560	-	-	-	-	-
Subsidie verduurzaming sportaccommodaties; Rentedeel; Raad 29–02–2024	-	-200	-	-	-	-	-
Subsidie verduurzaming sportaccommodaties; Overhead; Raad 29–02–2024	-12	-30	-	-	-	-	-

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Kaderbrief 2025–2028

Viering 80 jaar vrijheid en Arcadia	-18	-22	-	-	-	-	-
Bioferskaat	-	-175	-	-	-	-	-

Begroting 2025

Budget volkshuisvestingsprogramma; College 16.07.2024	-14	-26	-	-	-	-	-
Gemeentelijk Mobiliteitsprogramma 2025–2028; Raad 20.06.2024	-	-55	-55	-55	-	-	-
Programma manager ontwikkelagenda	-123	-	-	-	-	-	-
Strategisch adviseur I&A	-64	-64	-64	-	-	-	-
PIOFACH-taken BVO-ICT	-120	-120	-120	-	-	-	-
Bloeizone Tytsjerksteradiel motie M-5-6-3; KN 2025–2028	-	-25	-	-	-	-	-
Inrichting burger- en overheidsparticipatieprocessen	-80	-27	-	-	-	-	-
Klimaatmiddelen transitievisie warmte	-	-200	-	-	-	-	-
Overstapkosten Bibliotheken Noord Fryslân	-14	-	-	-	-	-	-

Amendementen begroting 2025–2028

Renovatie trailerhelling Jachthaven Gytsjerk (A-4-2-1)	-	-16	-	-	-	-	-
Inrichting en renovatie van de “oude loswal” Jachthaven Gytsjerk (A-4-2-1)	-14	-	-	-	-	-	-
Strategisch adviseur fysieke leefomgeving NPLG (A-4-8-3)	-54	-54	-	-	-	-	-

Begrotingswijzigingen 2025

Financiële bijdrage herstel dorps huis Sûderfinne Suwâld (Raad 20.03.2025)	-178	-	-	-	-	-	-
GIS en jongerenwerk (Raad 28.11.2025)	-251	-222	-	-	-	-	-
Onderzoekwoningbouwlocaties (MV-11-1); Raad 16-04-2025	-25	-	-	-	-	-	-
Nasleep ontvlechtingskosten 2025; Raad 16-04-2025	-106	-	-	-	-	-	-

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Subsidieregeling Bloeiweken Tytsjerksteradiel; Raad 12-06-2025	-	-65	-	-	-	-	-
Vrijval restant middelen reserve decentralisatie uitkeringen; Raad 18-12-2025	101	-	-	-	-	-	-
Vrijval nasleep ontvlechtingskosten uit reserve overlopende posten; Raad 18-12-2025	106	-	-	-	-	-	-
Kadernota 2026–2029 (inclusief moties)							
Integraal huisvestingsplan; haalbaarheid en locatie onderzoeken	-	-60	-	-	-	-	-
Subsidie het Achterland	-	-30	-30	-30	-	-	-
Herzien oude vastgoedcontracten	-	-73	-73	-	-	-	-
Medewerkerstevredenheidsonderzoek	-	-30	-	-	-	-	-
Uitvoering Visie op dienstverlening	-	-38	-	-	-	-	-
Burgerparticipatie	-	-63	-63	-	-	-	-
Ondersteuning ten behoeve van Regiodeal	-	-58	-58	-	-	-	-
Ontwikkeling bedrijventerrein	-	-	-	-	-2.000	-	-
Dorpenbudget	-163	-390	-390	-	-	-	-
Programmavoorbereiding Buitengebied / Landschapselementen	-	-25	-25	-	-	-	-
Applicatie voor datamonitoring t.b.v. grip op kosten Jeugd	-	-35	-	-	-	-	-
Bijhouden data verkeersborden	-	-8	-	-	-	-	-
Begroting 2026–2029							
Algemeen voorbereidingskrediet woningbouw (nota Grondbeleid)	-	-250	-250	-250	-250	-	-
Subsidie Mienskiphûs Eastermar	-	-	-22	-	-	-	-
Gebiedsteammedewerker in de school; Kadernota 26–29; Motie M-7-1	-	-68	-	-	-	-	-
Jaarrekening 2025							
Teveel bestede middelen 2025 omgevingswet	-	56	-	-	-	-	-

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Vrijval OVP inventarisatie waardevolle bomen	-	25	-	-	-	-	-
Vrijval OVP kosten opbouw nieuwe organisatie	-	80	-	-	-	-	-
Vrijval OVP Alleenverdienersproblematiek	-	12	-	-	-	-	-
Vrijval OVP Nieuw gemeentelijk beleid voor toerisme en recreatie	-	12	-	-	-	-	-
Kadernota 2027–2030							
Inhuur applicatie beheerder sociaal domein ; bestaand beleid	-	-	-30	-	-	-	-
Invoering wettelijke taken t.g.v. de nieuwe archiefwet per 2027	-	-	-50	-	-	-	-
Stand einde van het jaar	41.142	44.103	42.843	42.189	37.047	34.496	31.876

2.3 Ontwikkelingen in beleid

De begroting 2026 is in november 2025 in de raad vastgesteld. Tussen het moment van vaststellen en nu hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan. Ontwikkelingen die ook invloed hebben op de nieuwe (meerjaren)begroting 2027– 2030.

Bij de behandeling van de Kadernota is voor deze onderwerpen geen verdere afweging nodig. Meestal omdat er al sprake is van een eerder beslismoment maar soms ook omdat het gaat om een ontwikkeling die onontkoombaar is. We spreken dan van ontwikkelingen uit aanvaard beleid.

Met het in beeld brengen van deze ontwikkelingen ontstaat er een geactualiseerde uitgangshouding voor de Kadernota 2027–2030. De ontwikkelingen worden, per programma, hieronder als volgt toegelicht.

- **Programma**
 - **bestaand beleid**
 - **nieuw beleid**
 - Wat is er aan de hand?
 - Wat stellen we voor?
 - Wat als we het niet doen?
 - Wat mag het kosten?
 - Financieel effect / Status / Aard

Programma overstijgende onderwerpen

In de Kadernota proberen we direct aan te geven bij welk programma een onderwerp thuishoort. Soms kan een onderwerp op meerdere (of zelfs alle) programma's invloed hebben, maar is nog niet precies bekend hoe dit cijfermatig verdeeld moet worden. Dan wordt het onderwerp *voorlopig* bij een programma ingedeeld. Onder het onderwerpsnummer en -naam wordt dan 'Programma-overstijgend' afgedrukt. Bij de verwerking van het onderwerp in de begroting vindt de uiteindelijke verdeling plaats.

Programma 0 – Bestuur en ondersteuning

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Burgerparticipatie– Denk mee Site

00.03

Wat willen we?

Vanuit de wet versterking participatie op decentraal niveau en vanuit een sterke wens vanuit de raad willen we zowel overheids– als inwonerparticipatie op een hoger plan tillen. Een van de belangrijke digitale middelen die we hiervoor in willen zetten is ons participatieplatform (de Denkmee website). Deze willen we een centrale rol laten krijgen als digitaal luik voor initiatieven zowel van inwoners naar ons als andersom.

Wat stellen we voor?

We stellen voor om het budget van € 10.000 opnieuw beschikbaar te stellen voor participatie. Dit geld gebruiken we voor:

- Het onderhouden en verbeteren van de participatiewebsite (Denk–Mee site);
- Het doorontwikkelen naar een centrale ingang waar participatie initiatieven van inwoners binnenkomen;
- Het participatieplatform inzetten om voor dorpsbelangen onderling een platform te bieden;
- Het opzetten en uitvoeren van een burgerpanel.

We vragen om dit budget weer bij Dienstverlening te plaatsen, omdat participatie daar thuishoort.

Wat als we het niet doen?

Dan voeren we de visie op participatie niet goed uit. We missen kansen om inwoners beter mee te laten denken en krijgen minder input van verschillende groepen inwoners, terwijl dat juist belangrijk is voor goede besluiten.

In de visie staat dat we inwoners actief willen betrekken en willen experimenteren met nieuwe vormen van participatie. Dat lukt dan niet.

Zonder geld kunnen we de website niet goed onderhouden of verbeteren en kunnen we geen burgerpanel starten.

We missen dan een belangrijke manier om meningen en ideeën van inwoners op te halen.

Wat mag het kosten?

Het bestaande budget van € 10.000 wordt verlengd voor 2027.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
– 10	–	–	–	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Breuker, K. Besproken raad: 22-01-2026 Agendapunt: Visie op overheids– en inwonersparticipatie				Aard	 2. noodzakelijk
				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Toelichting wettelijk

In januari 2026 is de visie op participatie vastgesteld. Eén van de middelen die we nu al gebruiken voor inwonersparticipatie is de participatiewebsite (de Denk-Mee site). We willen deze website nog meer gaan inzetten. Voor deze website maken we kosten voor onderhoud en doorontwikkeling.

We willen ook een burgerpanel koppelen aan de participatiewebsite. Met een burgerpanel kunnen we op een eenvoudige manier meningen en ideeën ophalen bij een brede groep inwoners. In de vastgestelde visie staat dat we hiermee willen experimenteren.

In de begroting 2022–2025 was geld opgenomen voor de participatiewebsite. Een deel van dit budget (€10.000) is toen toegewezen aan de afdeling Communicatie van de werkmaatschappij 8KTD. Uit de jaarrekening 2024 bleek dat Communicatie dit budget niet gebruikt heeft. Daarom is het in de begrotingswijziging van oktober 2025 én in de begroting 2026–2029 geschrapt.

De aanvraag die we nu doen in de nieuwe kadernota is eigenlijk een herstelactie. Dit budget hoort namelijk thuis bij de afdeling Dienstverlening, en dan vooral bij het onderdeel participatie.

Toelichting maatsch. belang

Een participatiewebsite bij een gemeente heeft een groot maatschappelijk belang omdat het de kloof tussen overheid en burger verkleint, de democratie versterkt en zorgt voor beter, gedragen beleid. Het stelt inwoners in staat om laagdrempelig mee te denken, ideeën in te dienen en besluiten te beïnvloeden, wat leidt tot een inclusievere samenleving.

Toegankelijke websites en APPs –Toegankelijkheidsonderzoeken laten uitvoeren

00.02

[Programma-overstijgend]

Wat willen we?

Een toegankelijkheidsonderzoek laten uitvoeren en daarna de benodigde aanpassingen doorvoeren, waarmee aan deze websites en Apps een status A of B toegekend kan worden. Daarmee voldoen wij aan de Wet digitale toegankelijkheid overheid.

- iBabs (website + app) <https://raad.t-diel.nl>
- iBurgerzaken (website) <https://iburgerzaken.tytsjerksteradiel.nl/gaasweb/start.html>
- DenkMee <https://denkmee.t-diel.nl>
- SIMform Tytsjerksteradiel
- Energieloketten <https://energieloketten.nl/t-diel>

Wat stellen we voor?

In 2027 een toegankelijkheidsonderzoek laten uitvoeren voor de websites en apps, die nu nog geen status toegekend hebben gekregen.

Wat als we het niet doen?

Als wij geen toegankelijkheidsverklaringen voor onze websites en apps hebben, voldoen wij niet aan de wettelijke verplichting die geldt voor alle overheidsinstanties. Dit is vastgelegd in het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid en maakt deel uit van de Wet digitale overheid.

Wat mag het kosten?

Een toegankelijkheidsonderzoek voor de websites en apps, die nu nog geen status toegekend hebben, kost € 9.000.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
- 9	-	-	-	Status	 A – realisatiefase
Portefeuillehouder: Breuker, K.				Aard	 1. onontkoombaar
Besproken raad: N.v.t.				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

Sinds juli 2018 zijn alle websites en mobiele apps van Nederlandse overheidsinstanties en publiekrechtelijke instellingen wettelijk verplicht toegankelijk te zijn. Elke 3 jaar moet dit onderzoek worden uitgevoerd om de toegankelijkheidsverklaring geldig te houden. Er moeten in 2027 in totaal 6 websites/apps onderzocht worden.

Toelichting maatsch. belang

Toegankelijkheid is van groot maatschappelijk belang omdat het mensen met en zonder beperking in staat stelt volledig deel te nemen aan de samenleving. We spreken bij dit onderwerp over digitale inclusie, waarbij we ernaar streven dat websites en apps bruikbaar zijn voor iedereen, wat essentieel is in een digitaliserende maatschappij.

STRUCTUREEL

ANNO samenwerking (organisatiebijdrage gemeenten)

00.01

Wat willen we?

De deelnamekosten voor de regionale samenwerking binnen ANNO de komende jaren inzetten als cofinanciering voor de pijler Gearwurking in de Regio Deal II.

Wat stellen we voor?

De deelnamekosten voor de regionale samenwerking binnen ANNO staan voor een bedrag van € 32.000 structureel in de begroting. De samenwerkingsovereenkomst onder ANNO III liep eind 2025 af.

Wij stellen voor om de jaarlijkse deelnamekosten ANNO € 32.000 de komende jaren in te zetten als cofinanciering voor de pijler Gearwurking in de Regio Deal II. Het budget blijft daarmee volledig ten goede komen aan regionale samenwerking. Door de aanvullende 50% rijksbijdrage van het Rijk ontstaat extra financiële ruimte om de regionale samenwerking te versterken.

In het eerste kwartaal van 2026 vindt een evaluatie van de ANNO III-periode plaats. De regionale samenwerking met de ANNO-partners vindt in ieder geval de komende periode plaats via de nieuwe Regio Deal. De uitkomsten van de evaluatie worden onder andere meegenomen in de uitwerking van de pijler Gearwurking in Regio Deal II. Deze Regio Deal vloeit voort uit deze samenwerking en wordt uitgevoerd in de periode 2026–2030.

In januari 2026 hebben wij het Programmaplan Regio Deal Noordoost Friesland II en de bijbehorende samenwerkingsovereenkomst vastgesteld. De raad heeft onlangs informatie over het vastgestelde programmaplan ontvangen en wordt na de zomer inhoudelijk bijgepraat.

Wat als we het niet doen?

Dan is er voor de pijler Gearwurking onvoldoende budget voor uitvoering.

Wat mag het kosten?

Wij stellen voor om de jaarlijkse deelnamekosten ANNO € 32.000 de komende jaren in te zetten als cofinanciering voor de pijler Gearwurking in de Regio Deal II. Het budget blijft daarmee volledig ten goede komen aan regionale samenwerking. Door de aanvullende 50% rijksbijdrage van het Rijk ontstaat extra financiële ruimte om de regionale samenwerking te versterken.

Hiermee zijn de gevraagde gelden budgettair neutraal.

Financieel (x € 1.000)				Begrotingsjaar 2027	
2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Nog onbekend
–	–	–	–	Status	 A – realisatiefase
Portefeuillehouder: Breuker, K. Besproken raad: N.v.t.				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 midden

Toelichting wettelijk N.v.t.

Toelichting maatsch. belang N.v.t.

Uitgaand postproces digitaliseren 00.04

Wat willen we?

We willen zorgen dat de gemeente per 1 januari 2027 volledig voldoet aan de Wmebv. Dat betekent dat we digitale berichten veilig, betrouwbaar en controleerbaar kunnen versturen en dat we altijd kunnen aantonen wat er met een bericht is gebeurd.

Daarvoor willen we:

- het proces voor de WOZ-bepalingen aanpassen volgens de nieuwe regels;
- meer poststromen digitaliseren, zodat we efficiënter werken;
- blijven zorgen dat inwoners hun berichten altijd op tijd en op de juiste manier ontvangen.

Wat stellen we voor?

Ook in 2027 en verder de digitale én fysieke poststromen bij Burgerzaken voort te zetten en indien mogelijk ook Belastingen op het desbetreffende platform aan te sluiten. Hiermee voldoen wij aan alle wettelijke eisen voor audit trails, notificaties en logging. Ook kunnen we veilig en betrouwbaar digitaal berichtenverkeer garanderen voor inwoners.

Wat als we het niet doen?

Dan lopen we juridische risico's, inwoners kunnen berichten missen en onze dienstverlening blijft achter als we dit niet oppakken.

- Zonder goede audit trails, notificaties en logging kunnen we niet aantonen wat er met een bericht is gebeurd. Dat is wettelijk verplicht.
- Inwoners kunnen belangrijke informatie missen.
- Onze dienstverlening wordt minder betrouwbaar. We kunnen niet garanderen dat inwoners berichten op tijd en op de juiste manier krijgen.
- We blijven werken met oude, inefficiënte processen. We blijven dan veel tijd en geld kwijt aan printen, inpakken en fysieke post, terwijl digitaliseren goedkoper en sneller is.
- Het WOZ-proces voldoet niet aan de regels. Dit is een van de processen waarvoor de wet direct geldt. Zonder aanpassing lopen we hier écht vast.

Wat mag het kosten?

De investering in abonnementskosten verdient zichzelf terug door de lagere kosten van digitale verzending.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Variabel
–	–	–	–	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Breuker, K. Besproken raad: 27-11-2025 Agendapunt: 10. Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen Publieke dienstverlening gemeente Tytsjerksteradiel				Aard	 2. noodzakelijk
				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

Per 1 januari 2027 moeten wij volledig voldoen aan de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Deze wet verplicht gemeenten om digitale berichten veilig en controleerbaar te versturen. Als een bericht niet wordt gelezen of niet digitaal kan worden afgeleverd, moeten wij het alsnog per post versturen. Ook moeten we voor digitale berichten goede registraties hebben, zoals audit trails, notificaties en loggegevens. Op dit moment voldoen we hier nog niet helemaal aan.

Voor ons betekent dit dat we vanaf 1 januari 2027 een aanpassing moeten doen in de bulkstroom van de WOZ-bepalingen. Voor dit proces gebruiken we nu al de Berichtenbox.

De wet biedt ook kansen. Door meer poststromen te digitaliseren:

- verbeteren we onze dienstverlening;
- maken we onze processen toekomstbestendig;
- besparen we kosten voor printen, inpakken en verzenden.

In april 2026 voeren we een pilot uit bij Burgerzaken om te testen hoe we dit proces het beste kunnen organiseren. Vanaf 2027 moeten we dit proces volgens de wet volledig hebben ingericht en willen we de digitale verzending voor Burgerzaken blijven continueren. De businesscase laat zien dat de abonnementskosten direct in het eerste jaar terugverdiend worden, ook onder aan de streep is er financieel voordeel. Dit komt met name omdat het verzenden van digitale post veel goedkoper is dan het printen, inpakken en verzenden van fysieke post.

Toelichting maatsch. belang Het voldoen aan de Wmebv is belangrijk voor de hele samenleving. Het zorgt ervoor dat inwoners betrouwbaar, veilig en tijdig berichten van de gemeente ontvangen. Mensen kunnen erop vertrouwen dat belangrijke berichten op de juiste manier worden verstuurd en gevolgd.

Door berichten digitaal aan te bieden via de Berichtenbox:

- wordt de dienstverlening makkelijker en toegankelijker voor inwoners;
- kunnen mensen berichten altijd terugvinden op één plek;
- hoeft er minder papier te worden gebruikt, wat beter is voor het milieu;
- worden fouten kleiner, omdat verzendingen beter te volgen zijn.

Als een bericht niet digitaal aankomt, sturen we het alsnog per post. Zo zorgen we dat niemand belangrijke informatie mist, ook inwoners die minder digitaal vaardig zijn.

Daarnaast helpt het de gemeente om efficiënter te werken en kosten te besparen. Minder printen, inpakken en verzenden betekent dat er meer geld en tijd overblijft voor taken die direct waarde hebben voor inwoners.

Vierde wethouder

00.06

Wat willen we?

Wij streven naar een slagvaardig college dat in de komende raadsperiode goed is toegerust om de taken en complexe dossiers effectief aan te pakken. Met een extra wethouder kunnen taken en dossiers evenwichtiger worden verdeeld. Dit voorkomt overbelasting en zorgt ervoor dat ieder college lid zich voldoende kan verdiepen in zijn of haar portefeuille.

Ook in onze gemeente spelen meerdere ingewikkelde en tijdrovende dossiers (bijvoorbeeld woningbouw, duurzaamheid of sociaal domein). Een extra wethouder maakt het mogelijk om hier meer focus en bestuurlijke aandacht aan te geven.

Wat stellen we voor?

Om dit te realiseren, achten wij het wenselijk om voor deze periode een vierde wethouder te benoemen.

Wat als we het niet doen?

n.v.t.

Wat mag het kosten?

De kosten voor een vierde wethouder bedragen € 152.000.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
- 152	- 152	- 152	- 152	Status	 A – realisatiefase
Portefeuillehouder: Breuker, K. Besproken raad: N.v.t.				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 midden

Programma 1 – Veiligheid

Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat

Programma 3 – Economie

Programma 4 – Onderwijs

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

STRUCTUREEL

GIS (Gebiedsteammedewerker in de school) en Jongerenwerk Voortgezet Onderwijs (VO)

04.01

Wat willen we?

Vanaf medio 2022 is er met de NPO-middelen ingezet op de gebiedsteammedewerker in de scholen (GIS) en het jongerenwerk in het voortgezet onderwijs. Gelet op het belang, de positieve geluiden en de ontvangen rapportages, heeft de raad in 2024 tot een verlenging besloten voor 2025 en 2026. In dit raadsvoorstel is voorgesteld om dit mee te nemen in de kadernota 2026. Met het voortzetten van de gebiedsteammedewerker op alle basis- en voortgezet onderwijs scholen en het jongerenwerk in het voortgezet onderwijs zetten we blijvend in op preventie en een betere verbinding en samenwerking tussen onderwijs en zorg.

Het advies is om de GIS aanpak vanaf 2027 structureel te maken en te onderzoeken of deze gelden ook onder preventie vanuit de jeugdwet zouden passen. In 2026 heeft deze evaluatie en monitoring plaatsgevonden, de bevindingen worden met het college en de gemeenteraad gedeeld.

Wat stellen we voor?

We stellen voor om structureel geld beschikbaar te stellen om de formatie van gebiedsteammedewerker uit te breiden met 2,25 fte en structureel geld beschikbaar te stellen voor de inzet van het jongerenwerk in het voortgezet onderwijs.

Voor de gemeente betekent de inzet meer aandacht en invloed. Dit kan preventief werken, alsook zorgen voor gerichtere inzet van zorg. De preventie kan bestaan uit meer gerichte en goedkopere jeugdzorg inzet door meer gebruik te maken van algemene voorzieningen en eigen inzet. De verwachting is dat de inzet leidt tot lagere jeugdzorgkosten. We verwachten dat de kosten van deze inzet zich dus terug verdienen en voor de Kadernota en begroting budgettair neutraal zijn. De dekking van de inzet van de GIS medewerkers vindt plaats vanuit de beschikbare jeugdbudgetten. Er zal monitoring en evaluatie in de opzet van de business case worden meegenomen.

Wat als we het niet doen?

1. Wij sluiten dan als gemeente niet aan bij de leidende principes van de (landelijke) Hervormingsagenda Jeugd 2023–2028 en de Fryske Regiovisie Jeugdhulp.
2. Wij zullen dan geen profijt hebben van de beoogde effecten zoals benoemd door de deelnemers in de GIS–proeftuin:
 - Ouders: vroegsignalering en laagdrempelige zorg draagt bij aan het welbevinden van kinderen en ouders.
 - Gemeenten: vroegsignalering draagt bij aan vermindering van specialistische zorg.
 - Gemeenten: de laagdrempeligheid van de GIS draagt bij aan het bereiken van ouders en kinderen die anders minder of niet zouden worden bereikt.
 - Jeugdzorginstellingen: een door de partners gedragen GIS–werkwijze leidt tot een kwaliteitsverbetering van de geleverde zorg.
 - Jeugdzorginstellingen: vroegsignalering en laagdrempelige zorg dragen bij aan een vermindering van de werkdruk.
 - Scholen: vroegsignalering en laagdrempelige zorg dragen bij aan een lager schoolverzuim.
 - Scholen: door de aanwezigheid van de GIS in de school ontlast het de school in haar zorgtaak.
 - Speciaal onderwijs: vroegsignalering en laagdrempelige zorg leidt tot een daling van verwijzingen naar speciaal onderwijs.
 - Verzekeraars: de implementatie van de werkwijze is een innovatieve zorgpreventie werkwijze.
 - Werkgevers: vroegsignalering en laagdrempelige zorg dragen bij aan een vermindering van ziekteverzuim.

Wat mag het kosten?

De kosten voor het structureel beschikbaar stellen van 2,25 fte voor de functie gebiedsteammedewerker en het structureel geld beschikbaar stellen voor de inzet van het jongerenwerk in het voortgezet onderwijs bedraagt € 290.000.

In 2024 is het bovenstaande bedrag vastgesteld, rekening houdend met de afgelopen periode van inflatie zouden de kosten enigszins hoger kunnen uitvallen.

Voor de gemeente betekent de inzet meer aandacht en invloed. Dit kan preventief werken, alsook zorgen voor gerichtere inzet van zorg. De preventie kan bestaan uit meer gerichte en goedkopere jeugdzorg inzet door meer gebruik te maken van algemene voorzieningen en eigen inzet. De verwachting is dat de inzet leidt tot lagere jeugdzorgkosten. We verwachten dat de kosten van deze inzet zich dus terug verdienen en voor de Kadernota en begroting budgettair neutraal zijn. De dekking van de inzet van de GIS medewerkers vindt plaats vanuit de beschikbare jeugdbudgetten. Er zal monitoring en evaluatie in de opzet van de business case worden meegenomen.

Dit punt wordt dan ook budgettair neutraal opgevoerd.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
–	–	–	–	Status	 A – realisatiefase
Portefeuillehouder: Fokkema, D. Besproken raad: 28-11-2024				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 midden

Toelichting wettelijk

Vanaf medio 2022 is er met de NPO-middelen ingezet op de gebiedsteammedewerker in de scholen (GIS) en het jongerenwerk in het voortgezet onderwijs. Gelet op het belang, de positieve geluiden en de ontvangen rapportages, heeft de raad in 2024 tot een verlenging besloten voor 2025 en 2026. In dit raadsvoorstel is voorgesteld om dit mee te nemen in de kadernota 2026. Met het voortzetten van de gebiedsteammedewerker op alle basis- en voortgezet onderwijs scholen en het jongerenwerk in het voortgezet onderwijs zetten we blijvend in op preventie en een betere verbinding en samenwerking tussen onderwijs en zorg.

Het advies is om de GIS aanpak en het jongerenwerk op het VO vanaf 2027 structureel te maken en te onderzoeken of deze gelden ook onder preventie vanuit de jeugdwet zouden passen. In 2025 én 2026 vond deze evaluatie en monitoring plaats, waardoor we in de kadernota 2027 middelen structureel willen aanvragen.

Toelichting maatsch. belang

1. Wij sluiten als gemeente aan bij de leidende principes van de (landelijke) Hervormingsagenda Jeugd 2023–2028 en de Fryske Regiovisie Jeugdhulp.
2. Wij zullen profijt hebben van de beoogde effecten zoals benoemd door de deelnemers in de GIS-proeftuin:
 - Ouders: vroegsignalering en laagdrempelige zorg draagt bij aan het welbevinden van kinderen en ouders.
 - Gemeenten: vroegsignalering draagt bij aan vermindering van specialistische zorg.
 - Gemeenten: de laagdrempeligheid van de GIS draagt bij aan het bereiken van ouders en kinderen die anders minder of niet zouden worden bereikt.
 - Jeugdzorginstellingen: een door de partners gedragen GIS-werkwijze leidt tot een kwaliteitsverbetering van de geleverde zorg.
 - Jeugdzorginstellingen: vroegsignalering en laagdrempelige zorg dragen bij aan een vermindering van de werkdruk.
 - Scholen: vroegsignalering en laagdrempelige zorg dragen bij aan een lager schoolverzuim.
 - Scholen: door de aanwezigheid van jongerenwerkers en GIS in de school ontlast het de school in haar zorgtaak.
 - Speciaal onderwijs: vroegsignalering en laagdrempelige zorg leidt tot een daling van verwijzingen naar speciaal onderwijs.
 - Verzekeraars: de implementatie van de werkwijze is een innovatieve zorgpreventie werkwijze.
 - Werkgevers: vroegsignalering en laagdrempelige zorg dragen bij aan een vermindering van ziekteverzuim.

Huur ruimtes binnen de huisartsenpraktijken met betrekking tot POH-J

04.03

Wat willen we?

Er is afgesproken met de huisartspraktijken dat zij een financiële tegemoetkoming kunnen krijgen voor het gebruik van de werkruimtes binnen de huisartspraktijken door de POH-Jeugd.

Wat stellen we voor?

De gemeente verstrekt aan de huisartsenpraktijk een financiële vergoeding voor het gebruik van een werkruimte door de POH-Jeugd. De hoogte van deze vergoeding bedraagt € 50 per dagdeel.

Wat als we het niet doen?

Wanneer deze financiële tegemoetkoming niet wordt verstrekt, kunnen huisartspraktijken minder bereid zijn om praktijkruimte beschikbaar te stellen aan de POH-jeugd. Dit kan de samenwerking onder druk zetten en daarmee de praktische uitvoering van de inzet van de POH-jeugd bemoeilijken, zonder dat dit direct de zorginhoud beïnvloedt.

Wat mag het kosten?

De hoogte van de financiële tegemoetkoming is vastgesteld op € 50 per dagdeel.

Dit komt neer op maximaal € 14.000 op jaarbasis. Dit is gebaseerd op de zes huisartspraktijken binnen de gemeente Tytsjerksteradiel.

Vanuit eerdere evaluatie is gebleken dat er een positief effect van de inzet van de Praktijk Ondersteuner Huisarts (POH) uitgaat. De vergoeding aan de huisartsenpraktijk zien wij hier als onderdeel van. Aan de ene kant levert de inzet tijd op voor de huisarts voor andere zaken. Voor de gemeente betekent de inzet meer aandacht en invloed. Dit kan preventief werken, alsook zorgen voor gerichtere inzet van zorg. De preventie kan bestaan uit meer gerichte en goedkopere jeugdzorg inzet door meer gebruik te maken van algemene voorzieningen. De verwachting is dat de inzet leidt tot lagere jeugdzorgkosten. We verwachten dat de extra kosten van deze inzet, zijnde vergoeding aan huisartsenpraktijk, zich dus terug verdienen en voor de Kadernota en begroting budgettair neutraal zijn. De dekking van de inzet van de POH vindt plaats vanuit de beschikbare jeugdbudgetten.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Neutraal
–	–	–	–	Status	 A – realisatiefase
Portefuillehouder: Fokkema, D. Besproken raad: N.v.t.				Aard	 1. onontkoombaar
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 laag

Toelichting wettelijk

Huisartspraktijken die huisvesting bieden aan de POH-jeugd ontvangen hiervoor een financiële tegemoetkoming ter compensatie van het gebruik van de praktijkruimtes.

Toelichting maatsch. belang

Dit is onderling afgesproken met de huisartspraktijken en is geen wettelijke taak. Het maatschappelijk belang is laag, omdat het een faciliterende maatregel betreft zonder directe impact op inwoners of de inhoud van de zorgverlening. De tegemoetkoming heeft vooral een organisatorisch en financieel karakter.

Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

STRUCTUREEL

Middelen voor het implementeren van de Digitale Nachregistratie

05.02

Wat willen we?

Gemeenten hebben beperkt inzicht in het aantal toeristische overnachtingen en al lange tijd leeft daarom de wens om de beschikking te krijgen over betere data. Ook voor onze gemeente geldt dat we op basis van de toeristenbelasting (deels forfaitair) over informatie beschikken over het aantal overnachtingen maar dit levert geen aanvullende informatie op. Meer data/inzicht biedt ons de mogelijkheid om daarop beleidsmatig te kunnen sturen.

De provincie heeft de afgelopen jaren hierin het voortouw genomen en is uitgekomen op het verkrijgen van betere data via Digitale Nachregistratie (DNR). Met een benchmark die de provincie aanbiedt en waar we aan gaan deelnemen, verwachten we meer duidelijkheid te krijgen over wat dit precies voor de gemeente kan betekenen en wat ervoor nodig is.

Wat stellen we voor?

Binnenkort wordt gestart met de benchmark. Op basis van de resultaten daarvan wordt besloten of we aansluiten bij de Digitale Nachregistratie (DNR). Is dat het geval dan zal via een apart raadsvoorstel of een begrotingswijzigingsvoorstel dit aan de Raad worden voorgelegd.

Wat als we het niet doen?

Dan krijgen we geen beter inzicht in het toeristisch verblijf in onze gemeente.

Wat mag het kosten?

Dit betreft een vooraankondiging. Afhankelijk van de resultaten van de benchmark zal worden besloten of we willen aansluiten bij de Digitale Nachregistratie (DNR). Op dit moment is onduidelijk wat de kosten zijn en wanneer (eventueel) gestart kan worden met de implementatie. Wij verwachten in de loop van 2026 hier een goed beeld van te kunnen geven. Via een afzonderlijk raadsvoorstel of begrotingswijzigingsvoorstel zal dit aan de Raad worden voorgelegd.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
–	–	–	–	Status	 C – verkenfase
Portefeuillehouder: Fokkema, D. Besproken raad: N.v.t.				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 laag

Toelichting wettelijk	Gemeenten hebben beperkt inzicht in het aantal toeristische overnachtingen en al lange tijd leeft daarom de wens om de beschikking te krijgen over betere data. Ook voor onze gemeente geldt dat we op basis van de toeristenbelasting (deels forfaitair) over informatie beschikken over het aantal overnachtingen maar deze informatie is beperkt en biedt geen aanvullende informatie waarop we beleidsmatig zouden kunnen sturen. De provincie heeft de afgelopen jaren hierin het voortouw genomen en is uitgekomen op het verkrijgen van betere data met Digitale Nachtregistratie (DNR). Via een benchmark die de provincie aanbiedt en waar we aan gaan deelnemen, verwachten we meer duidelijkheid te krijgen over wat dit precies voor de gemeente kan betekenen en wat ervoor nodig is.
Toelichting maatsch. belang	Meer data bieden met name de gemeente meer inzicht en daarmee mogelijkheden om beleidsmatig te sturen. De gegevens bieden tegelijk accommodatieaanbieders inzicht voor het eigen bedrijf maar ook regionaal en provinciaal zodat op basis daarvan keuzes gemaakt kunnen worden bijvoorbeeld met eigen promotie en doelgroep.

Tarieven zwembaden

05.04

Wat willen we?

De exploitatiekosten van beide zwembaden nemen jaarlijks toe door inflatie. Het gaat hierbij vooral om onderhoudskosten, schoonmaakkosten en kosten voor gas en elektriciteit. Het is daarom belangrijk dat de inkomsten van de zwembaden die bestaan uit: tarieven losse kaartjes, abonnementen en lezwemmen in gelijke mate meestijgen zodat de bijdrage ten laste van het begrotingssaldo niet jaarlijks sterk toeneemt. Daarnaast blijkt dat de tarieven met de ons omliggende zwembaden te veel uit de pas lopen. Het voorstel is daarom om de tarieven voor zwembaden vanaf 2027 te verhogen.

Na een grote renovatie in 2015 zijn de prijzen bewust laag gehouden om de zwembaden zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Het bad is doordeweeks nagenoeg van half 8 in de ochtend tot 10 uur in de avond gevuld.

In 2019 en 2020 is de abonnement structuur vereenvoudigd en zijn de tarieven verhoogd om deze meer marktconform te maken. In 2021 en 2024 is er ook een bescheiden verhoging doorgevoerd. De kosten voor de gehele bedrijfsvoering zijn behoorlijk gestegen, ook de hele wetgeving rondom watercontrole en inspecties is aangescherpt wat doorwerkt in de bedrijfsvoering.

Wat stellen we voor?

Met het (beperkt) verhogen van de tarieven worden er meer inkomsten gegenereerd waardoor het exploitatietekort iets terug gebracht kan worden. Aan de andere kant willen we de zwembaden als maatschappelijke voorziening voor eenieder toegankelijk houden om een actieve en gezonde levensstijl te stimuleren. Een grote doelgroep van binnen en buiten de gemeentegrenzen maakt wekelijks (soms zelfs dagelijks) gebruik hiervan.

Wat als we het niet doen?

Een alternatief zou zijn om de prijzen op het huidige niveau te handhaven. We gaan hiermee nog meer uit de pas lopen met omliggende gemeenten en exploitatietechnisch nog meer inleveren.

Wat mag het kosten?

Dit onderwerp levert een structurele plus op voor de begroting van € 44.000 per jaar.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Biedend (voordelig)
44	44	44	44	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Fokkema, D.				Aard	 3. wenselijk
Besproken raad: N.v.t.				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 midden

Toelichting wettelijk

Het aanbieden van recreatief zwemmen en zwemlessen is geen wettelijke taak.

Toelichting maatsch. belang

Het maatschappelijk belang van de activiteiten in het zwembad is groot. Het zwembad is van 's ochtends tot 's avonds gevuld en vervult een belangrijke functie in preventie, welzijn en ontmoeting.

Verhuurtarieven sportaccommodaties

05.03

Wat willen we?

In 2022 is de verhoging van de verhuurtarieven op sportaccommodaties stopgezet. Voorstel is om vanaf 2027 de tarieven weer te verhogen.

Wat stellen we voor?

In 2020 heeft de raad besloten om de verhuurtarieven voor sportaccommodaties stapsgewijs te verhogen in vier jaar tijd tot een uiteindelijke verhoging met 25%. Deze verhoging is in 2022 bevroren om verenigingen tegemoet te komen na de corona periode.

Sinds twee jaar wordt de indexering wel weer doorgevoerd.

Voorstel is nu om in verband met de steeds stijgende kosten voor instandhouding van de gebouwen de stijging voor de verhuurtarieven voor de laatste twee jaar weer door te voeren.

Dit zou per 2027 een verhoging betekenen van 6% en per 2028 7% zoals per 2021 in gang was gezet.

Deze stapsgewijze verhoging is primair bedoeld om de stijgende kosten het hoofd te bieden en om verdere financiële achteruitgang op dit gebied te voorkomen.

Om die reden vinden wij het zorgvuldig en passend om deze keuze opnieuw aan de gemeenteraad voor te leggen, juist omdat de raad destijds bewust heeft besloten de tariefsverhoging te bevroren uit coulerance richting de verenigingen. Door nu weer aan te sluiten bij de in 2020 uitgezette lijn, herstellen we dit op een uitlegbare manier.

Wat als we het niet doen?

Als we het niet doen wordt het gat tussen inkomsten uit verhuur en kostendekkendheid groter. Daar tegenover staat dat het voor verenigingen laagdrempeliger blijft om te huren als de tarieven alleen geïndexeerd worden en niet structureel verhoogd. Sportverenigingen fungeren binnen onze gemeente als belangrijke ontmoetingsplekken en deze nemen een belangrijke plek in binnen de dorpen. Deze willen we graag ondersteunen. Tegelijk worden de kosten hoger en zal er ergens een balans moeten zijn.

Het zou kunnen zijn dat voor sommige sportverenigingen het weer oppakken van de verhoging van huurtarieven financieel moeilijk gaat zijn.

Wat mag het kosten?

Het doorvoeren van de verhoging heeft een positief effect op de begroting.

- 6% 2027: een plus van € 25.000
- 7% 2028: een plus van € 30.000

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Biedend (voordelig)
25	55	55	55	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Fokkema, D. Besproken raad: 12-11-2020				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

Verkenning om verhuurtarieven voor sportaccommodaties te verhogen.

In 2020 heeft de raad besloten om de verhuurtarieven voor sportaccommodaties stapsgewijs te verhogen in 4 jaar tijd tot een uiteindelijke verhoging met 25%. Deze verhoging is in 2022 bevroren om verenigingen tegemoet te komen na de corona periode.

We willen de keuze bewust voorleggen om de laatste 2 jaar van deze aangekondigde verhoging weer door te voeren.

Toelichting maatsch. belang

Het belang van het in stand houden van de gemeentelijke sportverenigingen is hoog. Graag willen we ook onze sportaccommodaties toegankelijk houden voor in het kader van gezondheid welzijn en preventie. Tegelijk zien we dat gemeentelijke kosten qua onderhoud en in standhouding van de accommodaties ook stijgen. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven wordt hiermee steeds groter.

Programma 6 – Sociaal domein

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Voortzetting project Beurtschip

06.01

Wat willen we?

De raad heeft in de Kadernota 2024 incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het project Beurtschip voor drie jaar. De kosten voor drie jaar bedragen € 474.000 ongeacht het aantal deelnemers. De bijdrage van Achtkarspelen is ook € 474.000. Er is met de raad afgesproken dat we in de kadernota 2027 met een voorstel komen om het project al dan niet voort te zetten.

Wat stellen we voor?

Het voorstel is om het project niet voort te zetten, omdat:

- We zien dat het project niet meer aansluit bij wat onze mensen nodig hebben om uit te stromen naar werk.
- Er te weinig mensen deelnemen aan het project, de opbrengst is mager.
- De kosten te hoog zijn in verhouding tot de opbrengsten. De kosten voor drie jaar bedragen € 474.000, ongeacht het aantal deelnemers aan het project. De bijdrage van Achtkarspelen is ook € 474.000.
- Wij op dit moment alle kosten van het project dekken. Daarmee dekt de gemeente het financiële risico. Het is zuiverder om een inkooprelatie aan te gaan op basis van p x q. Dat doen we ook met andere re-integratieaanbieders.

Wat als we het niet doen?

De laatste jaren zien we weinig tot geen (succesvolle) uit- en instroom. Onze klanten worden succesvol begeleid door onze sociaal werkers, re-integratie aanbieders en/of partijen uit het voorliggend veld.

Wat mag het kosten?

€ 0.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Neutraal
–	–	–	–	Status	 A – realisatiefase
Portefuillehouder: Fokkema, D. Besproken raad: 13-07-2023				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 laag

Toelichting wettelijk

De uitvoering van het project Beurtschip is geen wettelijke taak.

Toelichting maatsch. belang Het project Beurtschip is een gezamenlijk project met de gemeente Achtkarspelen en bestaat al een aantal jaren. Bij dit project bieden wij inwoners een lasopleiding aan in combinatie met het opdoen van praktijkervaring door te lassen aan een schip. Het doel van het project is om inwoners te begeleiden naar betaald werk in de metaalsector. De looptijd van dit project is 1 januari 2024 t/m 31 december 2026.

Tijdens de looptijd kunnen er deelnemers in- en uitstromen. Van 2024 t/m 2026 zijn er 5 deelnemers uitgestroomd. Eén deelnemer is uitgestroomd met een diploma naar werk in de metaalsector, één deelnemer heeft een diploma en is (nog) niet uitgestroomd naar werk, één deelnemer is nog bezig met de opleiding, één deelnemer is gestopt en één deelnemer is ziek. Er zijn geen deelnemers ingestroomd.

Tot 2023 was het project redelijk succesvol. De laatste jaren zien we weinig tot geen (succesvolle) uit- en instroom.

STRUCTUREEL

Innovatiebudget Sociaal Domein

06.02

Wat willen we?

De mogelijkheid creëren om echt te kunnen inzetten op preventie.

Wat stellen we voor?

Een deel van het bestaande budget voor maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo oormerken voor innovatie.

Om als gemeente toekomstbestendig te blijven en duurzaam in te zetten op preventie, is het van belang om over een vrij te besteden innovatiebudget te beschikken. Dit budget (€ 300.000) maakt het mogelijk om nieuwe werkwijzen, interventies en kleinschalige pilots te ontwikkelen en te testen, zonder direct vast te zitten aan de kaders en verplichtingen van bestaande maatwerkvoorzieningen. Door een deel van het bestaande budget voor maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo te oormerken voor innovatie, vragen we géén extra middelen, maar creëren we wél ruimte om structureel te investeren in preventieve oplossingen. Een innovatiebudget biedt daarmee:

- Flexibiliteit om snel in te spelen op ontwikkelingen en signalen in de samenleving.
- Leren door te doen: experimenteren met methoden die mogelijk beter werken dan huidige interventies.
- Bewust risicoruimte: niet elke pilot hoeft direct succesvol te zijn; de opbrengst zit ook in leren en verbeteren.
- Focus op preventie: investeren aan de voorkant kan toekomstige kosten in maatwerkvoorzieningen verminderen.

Door dit budget structureel in te richten, stimuleren we een cultuur van doorontwikkeling, vernieuwing en continue verbetering, waarmee we de kwaliteit, effectiviteit en betaalbaarheid van onze ondersteuning versterken.

Juist deze preventieve activiteiten kunnen op termijn bijdragen aan lagere instroom in zware ondersteuning, meer zelfredzaamheid en hogere kwaliteit van leven voor inwoners.

Wat als we het niet doen?

Om in te zetten op preventie is geld en experimenteerruimte nodig. Financiële middelen zijn nu maar in zeer beperkte (en incidentele mate) aanwezig. We kunnen dan onvoldoende inzetten op preventie.

Wat mag het kosten?

Eén en ander kan budgetneutraal verlopen. Het bedrag van € 300.000 kan worden afgezonderd van het reeds begrote bedrag voor de maatwerkvoorzieningen 2027.

Financieel (x € 1.000)				Begrotingsjaar 2027	
2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Neutraal
–	–	–	–	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Fokkema, D.				Aard	 2. noodzakelijk
Besproken raad: N.v.t.				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

Om als gemeente toekomstbestendig te blijven en duurzaam in te zetten op preventie, is het van belang om over een vrij te besteden innovatiebudget te beschikken. Dit budget (ad. € 300.000) maakt het mogelijk om nieuwe werkwijzen, interventies en kleinschalige pilots te ontwikkelen en te testen, zonder direct vast te zitten aan de kaders en verplichtingen van bestaande maatwerkvoorzieningen. Door een deel van het bestaande budget voor maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo te oormerken voor innovatie, vragen we géén extra middelen, maar creëren we wél ruimte om structureel te investeren in preventieve oplossingen. Een innovatiebudget biedt daarmee:

- Flexibiliteit om snel in te spelen op ontwikkelingen en signalen in de samenleving.
- Leren door te doen: experimenteren met methoden die mogelijk beter werken dan huidige interventies.
- Bewust risicoruimte: niet elke pilot hoeft direct succesvol te zijn; de opbrengst zit ook in leren en verbeteren.
- Focus op preventie: investeren aan de voorkant kan toekomstige kosten in maatwerkvoorzieningen verminderen.

Door dit budget structureel in te richten, stimuleren we een cultuur van doorontwikkeling, vernieuwing en continue verbetering, waarmee we de kwaliteit, effectiviteit en betaalbaarheid van onze ondersteuning versterken.

Toelichting maatsch. belang

Juist deze preventieve activiteiten kunnen op termijn bijdragen aan lagere instroom in zware ondersteuning, meer zelfredzaamheid en hogere kwaliteit van leven voor inwoners.

Programma 7 – Volksgezondheid en milieu

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

STRUCTUREEL

Nieuwe millieustraat

07.01

Wat willen we?

In de Kaderbrief 2025–2028 is de ambitie vastgelegd om een startnotitie aan de gemeenteraad voor te leggen. Deze startnotitie zal de mogelijkheden voor een nieuwe milieustraat onderzoeken, met als doel onze afvalinzameling en afvalscheiding te verbeteren volgens het grondstoffenbeleidsplan. Daarnaast wordt ook de bedrijfsvoeringslocatie van de Buitendienst in dit proces meegenomen, aangezien deze locatie ook verouderd is en nauw verbonden is met de afvalinzamelingsprocessen.

Wat stellen we voor?

De gemeenteraad heeft de startnotitie voor de realisatie van een nieuwe milieustraat in het voorjaar van 2025 vastgesteld. De notitie is daarbij aangevuld met één addendum.

Afhankelijk van de mogelijkheden en gemeentelijke ambities zullen er verschillende scenario's in de startnotitie aan de gemeenteraad worden gepresenteerd. De gemeenteraad kan vervolgens besluiten om één of meerdere scenario's verder te onderzoeken. Gezien de complexiteit van deze scenario's en om de raadsleden goed geïnformeerd te laten beslissen, hebben we inmiddels een extern onderzoeksbureau ingeschakeld die april 2025 is gestart met het opzetten van het onderzoek. We verwachten in november/december 2026 of in het eerste kwartaal 2027 het vervolg aan te kunnen bieden aan College en Gemeenteraad.

Wat als we het niet doen?

Dan zullen we in de nabije toekomst onvoldoende in staat zijn om de wettelijke afvalstromen op een juiste manier te ontvangen en sorteren. Daarnaast zullen we moeten bezien hoe we de huidige gemeentewerf kunnen actualiseren naar de eisen van deze tijd.

Wat mag het kosten?

Een toekomstbestendige en moderne milieustraat kan verschillende vormen aannemen, afhankelijk van het ambitieniveau van de gemeente. Deze variëren van een eenvoudige milieustraat die zich richt op het inzamelen van afval en grondstoffen, tot een volwaardig circulair ambachtscentrum waarbij bezoekers hun 'afval' een tweede leven kunnen geven en gestimuleerd worden om circulair bezig te zijn. Een hoger ambitieniveau leidt in de regel tot een hogere afvalstoffenheffing, maar leidt ook tot een aanzienlijke verbetering in de dienstverleningskwaliteit en de mate van duurzaamheidswinst. De onderlinge verschillen van de varianten worden in de haalbaarheidsonderzoeken uitgewerkt en financieel is er nog te weinig richtinggevend over te zeggen. Op basis van voorbeelden van milieustraten met diverse ambitieniveaus schatten wij vooralsnog de mogelijke investering tussen de 8 miljoen en 15 miljoen euro in.

Er is nu nog geen kostenraming voor dit onderwerp meegenomen. Op basis van de voorbeelden is dit indicatief als volgt:

- Investering: € 8 miljoen tot € 15 miljoen; kapitaallast per jaar € 200.000 tot € 375.000; dekking ASH betekent indicatief een verhoging van tussen de € 16 en € 30 per huishouden/aanslag.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Variabel
–	–	–	–	Status	 C – verkenfase
Portefeuillehouder: Velde, J.P. v.d. Besproken raad: 22-05-2025 Agendapunt: 5				Aard	 3. wenselijk
				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 midden

Toelichting wettelijk	De gemeente heeft een verplichte taak om diverse afvalstromen van de inwoners in te zamelen.
Toelichting maatsch. belang	Een nieuwe milieustraat of circulair ambachtscentrum teneinde onze afvalinzameling en afvalscheiding te verbeteren volgens het grondstoffenbeleidsplan.

Programma 8 – Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Transitiekosten invoering Omgevingswet

08.02a

[Programma-overstijgend]

Wat willen we?

We willen voldoen aan onze wettelijke verplichtingen die voortkomen uit de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024.

De Omgevingswet betekent een grote en ingrijpende verandering van het omgevingsrecht. Het draait vooral om het bereiken van een betere balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Een belangrijk doel van deze wet is om het beleid en de regels voor onze fysieke leefomgeving beter samen te brengen, te vereenvoudigen en overzichtelijker te maken. Zo wordt het voor iedereen – inwoners, ondernemers en overheden – makkelijker om beleid en regels te vinden en toe te passen. Met nieuwe instrumenten, zoals de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan, werken we aan meer overzicht in ons bestaande beleid voor de fysieke leefomgeving. In de omgevingsvisie geven we aan wat we willen bereiken, hoe we dat gaan realiseren werken we uit in omgevingsprogramma's. In het omgevingsplan leggen we de regels vast voor de fysieke leefomgeving. Gemeenten zijn verplicht voor 1 januari 2032 een definitief omgevingsplan gereed te hebben. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen hebben we extra middelen nodig.

Wat stellen we voor?

De Omgevingswet introduceert nieuwe kerninstrumenten, procedures en digitale systemen (zoals het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)). Dit vraagt om specifieke nieuwe expertise. De volgende rollen zijn nodig: projectleider omgevingsplan (1 fte), vervangende adviseur RO (1 fte), omgevingsplanbeheerder (0,4 fte), geo-adviseur (0,4 fte) en regelanalist (0,4 fte) en een externe softwarebeheerder (0,2 fte). Om deze capaciteit in ieder geval tot 2032 structureel te kunnen borgen is jaarlijks ca. € 450.000 nodig. Daarnaast zijn voor het uitvoeren van onderzoeken en het omzetten van de bestemmingsplannen (grote kernen, kleine kernen, buitengebied en bedrijventerreinen) ook adviesbureaus nodig. Hiervoor reserveren we jaarlijks € 250.000. In totaal is dat € 700.000 per jaar.

Wat als we het niet doen?

Met name de verplichting om op 1 januari 2032 een omgevingsplan gereed te hebben, is een grote en complexe opgave. Om een voorbeeld te geven: alle regels uit bestemmingsplannen, verordeningen en de zogenoemde bruidsschat van het Rijk moeten we op een nieuwe manier, en met eenvoudiger taalgebruik, digitaal overzetten. Dat betekent dat we alle regels één voor één moeten nalopen. Dit vraagt veel capaciteit en nieuwe specialistische kennis.

Wanneer we op 1 januari 2032 het definitieve omgevingsplan nog niet gereed hebben, voldoen we niet aan de Omgevingswet. Dit bemoeilijkt het mogelijk maken van ruimtelijke initiatieven en heeft een negatief effect op de kwaliteit van onze dienstverlening.

Wat mag het kosten?

We verwachten dat de jaarlijkse kosten € 700.000 bedragen. Daarbij merken we wel op dat dit bedrag is gebaseerd op de huidige inzichten en verwachtingen en mogelijk nog aan de lage kant is begroot. Er zijn nu nog te weinig gegevens bekend over de structurele financiële effecten die de Omgevingswet voor gemeenten met zich meebrengt. De VNG voert op basis van evaluatie en monitoring berekeningen uit. De uitkomsten van die berekeningen leiden mogelijk nog tot het bijsturen van het geraamde bedrag. Vooralsnog zijn de kosten geraamd op gemiddeld € 6,4 miljoen per gemeente. Uiteraard sterk afhankelijk van schaalgrootte, ambities en uitvoering.

Gezien de financiële uitdaging van de gemeente wordt dit Kadernotapunt 'uitgekleed' opgevoerd en voor eerst is het voorstel om voor 2027 incidenteel € 350.000 bij te vragen. In de tussenperiode zal worden geëvalueerd hoe de uitdaging binnen de organisatie kan worden opgepakt. Hoewel we denken dat dit mogelijk € 700.000 per jaar zal gaan kosten, zullen we dit voor eerst nader onderzoeken.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
- 350	-	-	-	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Zandbergen, B. van Besproken raad: N.v.t.				Aard	 1. onontkoombaar
				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Gemeenten hebben een aantal verplichtingen die daaruit voortkomen. Eén van de grootste en belangrijkste verplichtingen is het opleveren van een definitief omgevingsplan voor 2032.

Toelichting maatsch. belang

Bij het niet voldoen aan onze wettelijke verplichtingen, wordt het moeilijker ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving mogelijk te maken, omgevingsvergunningen te verlenen en dergelijke.

STRUCTUREEL**Fryske urgentieverordening****08.04****Wat willen we?**

We willen onze wettelijke taak uitvoeren, zorgen voor passende en tijdige huisvesting van de aandachtsgroepen van de volkshuisvesting en de Friese urgentieverordening vast stellen.

Wat stellen we voor?

De Wet Regie Volkshuisvesting verplicht gemeenten om regionale afspraken te maken over de verdeling van urgenten over de woningmarktregio. In de provincie Friesland is daarom gekozen om voor alle 18 Friese gemeenten gezamenlijk een urgentieverordening vast te stellen.

Wij stellen voor de uitvoering te beleggen bij een uitvoeringsorganisatie via een centrumregeling van alle 18 Friese gemeenten. De uitvoering omvat onder andere het verstrekken van urgentieverklaringen en huisvestingsvergunningen.

Naast de uitvoeringsorganisatie is bij de huisvesting de inzet van het gebiedsteam noodzakelijk voor:

- (Beperkte) voorbereiding van een urgentieaanvraag
- Begeleiding urgent woningzoekende bij woningtoewijzing

Wat als we het niet doen?

Als we het niet doen voldoen we niet aan onze wettelijke taak en komen de aandachtsgroepen van de volkshuisvesting dringende woonruimte nodig hebben in de knel.

Wat mag het kosten?

De kosten van de uitvoeringsorganisatie worden over de Friese gemeenten verdeeld op basis van het inwoneraantal. Voor de gemeente Tytsjerksteradiel betekent dit vanaf 2027 een structurele bijdrage van € 58.000. Voor de extra taken van het gebiedsteam is structureel een bedrag van € 13.000 benodigd. In totaal bedraagt de structurele kostenstijging hiermee € 71.000 per jaar.

Financieel (x € 1.000)**Begrotingsjaar 2027**

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Vragend (nadelig)
- 71	- 71	- 71	- 71	Status	 A – realisatiefase
Portefeuillehouder: Zandbergen, B. van				Aard	 1. onontkoombaar
Besproken raad: N.v.t.				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Toelichting wettelijk

De Wet versterking Regie Volkshuisvesting gaat naar verwachting per 1 juli 2026 inwerking. De wet zorgt ervoor dat gemeenten verschillende instrumenten krijgen om meer regie te krijgen op volkshuisvesting. De wet verplicht iedere gemeente om een urgentiecategorieënregeling op te nemen. Daarnaast zorgt de wet voor de verplichting om regionale afspraken te maken over de verdeling van urgenten over de woningmarktregio. Dit zorgt voor (deels) nieuwe taken die gemeenten moeten uitvoeren.

Toelichting maatsch. belang

In de provincie Friesland is ervoor gekozen om voor alle 18 Friese gemeenten één Urgentieverordening vast te stellen.

In het ontwerp Volkshuisvestingsprogramma wordt aandacht besteed aan deze opgave.

De gemeente heeft de ambitie om passende woonruimte voor iedere inwoner te faciliteren, hieronder vallen dus ook aandachtsgroepen. Niet alle inwoners van de gemeente zijn zelfredzaam genoeg om zelfstandig een woonruimte te vinden. Inwoners die zich in een kwetsbare situatie bevinden zijn erbij gebaat dat zij snel een woonruimte kunnen krijgen. Enkele groepen, vastgelegd vanuit de Wet versterking regie, kunnen hiervoor aanspraak doen op een urgentieverklaring. Met deze verklaring kunnen zij met voorrang een sociale huurwoning van een woningcorporatie betrekken. Alle gemeenten in Friesland werken met een uniforme urgentieverordening, en benoemen daarmee dezelfde wettelijke urgentiecategorie. Het moment van inwerkingtreding van de Wet en urgentieverordening is nog onzeker. In de urgentieverordening worden de inwoners benoemd tot wettelijke urgentiecategorie die vanuit het Rijk zijn aangewezen als urgente aandachtsgroepen.

De gemeente staat voor een opgave van het huisvesten van zo'n 60 urgenten per jaar; exclusief statushouders. Dit aantal is herleid uit de voorbereidingen voor de Friese urgentieverordening. Deze gaat uit van een verdeling op basis van inwonertal. Daar bovenop komt nog een opgave voor het huisvesten van dakloze gezinnen met minderjarige kinderen.

Gemeenten mogen de groep van urgenten aanvullen. Het gaat om de groepen woningzoekenden:

In De Friese Urgentieverordening wordt gekozen voor de volgende groepen:

- Uitstromers uit Beschermd Wonen
- Uitstromers uit klinische GGZ
- Uitstromers uit jeugdzorgvoorziening
- Uitstromers uit maatschappelijke opvang
- Uitstromers uit vrouwenopvang
- Uitstromers uit detentie/ forensische zorg
- Medisch urgenten
- Mantelzorgers en ontvangers
- Stoppende sekswerkers
- Dakloze gezinnen met kinderen
- Herstructurering urgenten

Laadconcessie; laadpalen

08.01

Wat willen we?

Wij willen elektrische rijders, die niet op eigen terrein kunnen laden, en elektrische rijders die te gast zijn in onze gemeente faciliteren door voldoende openbare laadinfra te realiseren.

Wat stellen we voor?

Wij stellen voor om een dienstverleningsovereenkomst met de OVEF te sluiten, waarbij de investeringen –en het juridisch eigendom– van de laadpalen bij de gemeente komt te liggen en de OVEF de organisatie rond beheer en de exploitatie van de palen oppakt.

Gemeenten blijven daarbij zelf verantwoordelijk voor de exploitatie van hun eigen laadpalen en dragen ook het financiële resultaat daarvan. De vaste organisatiekosten betalen de gemeenten, die een dienstovereenkomst met de OVEF sluiten, samen.

Het voorgaande betekent dat de gemeente de kosten voor de laadpaal financiert en de financiële resultaten van de laadpaal ontvangt of moet betalen. Wij stellen voor om in de periode van 2027 tot en met 2030 jaarlijks 15 laadpalen te plaatsen, wat over de gehele periode neerkomt op een totaal van 60 laadpalen.

Wat als we het niet doen?

Er zijn twee scenarios mogelijk als we het niet doen:

1. Er worden geen laadpalen meer in de gemeente geplaatst;
2. De gemeente plaatst de laadpalen zelf en pakt ook de organisatie rond beheer en organisatie van de laadpalen (zelfstandig) op.

Wat mag het kosten?

De investering per laadpaal bedraagt ongeveer € 8.000 in 2027 oplopend tot € 9.000 per laadpaal in 2030. Voor de periode 2027 tot en met 2030 wordt een investeringskrediet van in totaal € 518.000 gevraagd voor de realisatie van 60 laadpalen. Er zullen naar verwachting per jaar 15 laadpalen worden geplaatst. De laadpalen worden over een periode van 10 jaar afgeschreven. De kapitaallasten laten een oplopende ontwikkeling zien tot maximaal € 51.000:

- 2028: € 12.000;
- 2029: € 25.000;
- 2030: € 38.000;
- 2031 en verder: € 51.000.

Jaarlijkse moeten kosten worden afgedragen aan de OVEF voor de diensten. Deze kosten worden jaarlijks meegenomen in de OVEF begroting en worden verdeeld over de leden naar rato van het aantal laadpalen. Op dit moment is nog niet precies aan te geven hoe hoog de kosten voor de gemeente Tytsjerksteradiel zijn, maar worden geschat op ongeveer €10.000 per jaar.

De opbrengst verschilt per laadpaal en is afhankelijk van het gebruik. De prognose van OVEF is een laadpaal jaarlijks gemiddeld € 1.000 oplevert voor de gemeente, waarmee de kosten worden gedekt. Op basis van deze prognose is de verwachting dat het een kostenneutraal effect heeft op de begroting. Mocht de opbrengst achterblijven, dan kan dit leiden tot een negatief resultaat op het begrotingssaldo

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Neutraal
–	–	–	–	Status	 B – planfase
Portefeuillehouder: Zandbergen, B. van Besproken raad: N.v.t.				Aard	 1. onontkoombaar
				Wettelijk?	 nee
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

Gemeenten hebben op basis van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en landelijke wetgeving een actieve verplichting om te zorgen voor voldoende openbare laadinfrastructuur. De NAL stelt dat elektrische rijders altijd en overal moeten kunnen laden, waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor de uitrol van laadpalen in de publieke ruimte als laden op eigen terrein niet mogelijk is.

Toelichting maatsch. belang

Gemeenten hebben op basis van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en landelijke wetgeving een actieve verplichting om te zorgen voor voldoende openbare laadinfrastructuur. De NAL stelt dat elektrische rijders altijd en overal moeten kunnen laden, waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor de uitrol van laadpalen in de publieke ruimte als laden op eigen terrein niet mogelijk is.

Programma 0.4 – Overhead

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Invoering wettelijke taken t.g.v. de nieuwe archiefwet per 2027

00.04.05

[Programma-overstijgend]

Wat willen we?

Onze ambitie is onze informatiehuishouding zó in te richten dat we vanaf 2027 er naar toewerken volledig te voldoen aan de nieuwe Archiefwet. Concreet betekent dat:

- Informatie vanaf creatie duurzaam toegankelijk beheren ('archiving by design').
- Tijdig digitale archiefbestanden kunnen overbrengen naar een e-depot, passend bij de nieuwe overbrengingstermijn van 10 jaar.
- Medewerkers opleiden en toerusten met de juiste kennis en competenties om professioneel, digitaal informatiebeheer uit te voeren.
- Systemen, processen en applicaties toekomstbestendig maken zodat deze aansluiten op het e-depot en voldoen aan duurzaamheids- en toegankelijkheidseisen.
- De organisatie voorbereiden op versterkt toezicht en verantwoording.

Deze ontwikkeling zien we niet alleen als verplichting, maar ook als kans om de kwaliteit, transparantie en betrouwbaarheid van ons informatiebeheer structureel te verbeteren.

Wat stellen we voor?

Om aan de archiefwet te voldoen, stellen we de volgende maatregelen voor:

- Realiseren van een e-depotvoorziening. We ontwikkelen zelf of sluiten aan bij een regionale of lokale e-depotoplossing. Deze voorziening is noodzakelijk om digitale archieven duurzaam toegankelijk te bewaren, zoals de wet voorschrijft.
- Implementeren van 'archiving by design'. We passen processen zó aan dat documenten vanaf creatie digitaal duurzaam en met de juiste metadata worden vastgelegd. Denk aan:
 - dossiervorming bij de bron,
 - aansluiten van systemen op het e-depot,
 - opschoning en ordening van bestaande digitale informatie.
- Versterken van kennis en capaciteit. We investeren in opleiding en professionalisering van medewerkers én in het aantrekken en behouden van informatieprofessionals.
- Aanpassen van systemen en applicaties. We brengen applicaties en ICT voorzieningen in lijn met eisen voor digitale duurzaamheid, metadatabeheer en overbrenging.

Wat als we het niet doen?

Het niet tijdig voldoen aan de nieuwe Archiefwet brengt aanzienlijke risico's met zich mee:

- Toezichts- en handavingsrisico's; de Inspectie krijgt uitgebreidere bevoegdheden onder de nieuwe wet. Niet voldoen kan leiden tot aanwijzingen, verscherpt toezicht of andere sancties.
- Onvoldoende digitale toegankelijkheid en informatieverlies; zonder structureel duurzaam beheer lopen we risico op verlies van waardevolle informatie, onvoldoende bewijsvoering, kwetsbaarheid bij Woo-verzoeken en verminderde transparantie.
- Onmogelijkheid tot tijdige overbrenging; de verkorte overbrengingstermijn vereist dat bestanden op orde zijn. Als dit niet lukt, ontstaat een structurele achterstand die moeilijk in te lopen is.
- Reputatie- en juridische risico's; bij onvoldoende informatiebeheer loopt de organisatie reputatieschade op en kan zij worden geconfronteerd met juridische complicaties bij rechtszaken, audits of informatieverzoeken.
- Hogere kosten op langere termijn; door benodigde investeringen uit te stellen, lopen de kosten later op door herstelwerk, noodmaatregelen of dure inhaalslagen.

Wat mag het kosten?

De financiële impact van de Archiefwet 2027 is op dit moment nog niet te kwantificeren; landelijke kaders en lagere regelgeving worden naar verwachting in 2026 verder uitgewerkt. Wel staat vast dat we te maken krijgen met de volgende kostenposten:

- e-depot; investeringen voor ontwikkeling, aanschaf, implementatie, koppelingen en beheer van een duurzaam edepot.
- Archiving by design & informatiehuishouding; kosten voor procesaanpassing, metadataregistratie, opschoning, aansluiting op het e depot en structurele kwaliteitsborging.
- Kennisontwikkeling en formatie; opleidingstrajecten, professionele ontwikkeling en het aantrekken van gespecialiseerde informatieprofessionals.
- Systeemaanpassingen; doorontwikkeling en vervanging van systemen die niet voldoen aan eisen voor digitaal duurzaam beheer.

Financieel kader

Voorstel is in 2027 een pilot uit te voeren (vooronderzoek naar scope, metadata, MDTO check, procesontwerp en documentatie en organisatorische inrichting). De benodigde, te verwachten, financiële middelen voor deze pilot worden ingeschat op € 50.000. Uit de pilot moet duidelijk worden wat het benodigde structurele budget voor opvolgende jaren is. De uitvoering van deze pilot

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

classificeren wij als incidenteel. Voor incidentele lasten hanteren wij de lijn, dat deze ten laste van de Algemene Reserve worden gebracht.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 Neutraal
–	–	–	–	Status	 A – realisatiefase
Portefeuillehouder: Velde, J.P. v.d. Besproken raad: N.v.t.				Aard	 1. onontkoombaar
				Wettelijk?	 ja
				Mij. belang	 hoog

Toelichting wettelijk

De nieuwe Archiefwet verplicht overheidsorganen hun digitale informatie in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren en uiteindelijk over te brengen naar een archiefinstelling (ons Gemeentearchief).

Toelichting maatsch. belang

Het archief moet voor bewoners en andere belangstellenden blijvend duurzaam toegankelijk zijn.

2.4 Voorstel aan de raad

Gelet op de in deze Kadernota geschetste ontwikkelingen stellen wij u voor om:

1. Kennis te nemen van de ontwikkelingen in beleid zoals opgenomen in deze Kadernota 2027–2030, de te verwachten financiële gevolgen uit de aangegeven ontwikkelingen voor de meerjarenbegroting en het voorlopig verwachte meerjarenperspectief.

Burgum, 9 juni 2026

Burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel

3 BIJLAGE I Samenvatting

3.1 Financiële samenvatting

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

effect	aard	status
 vragend (nadelig)	 1. onontkoombaar	 A - realisatiefase
 neutraal	 2. noodzakelijk	 B - planfase
 biedend (voordelig)	 3. wenselijk	 C - verkenfase
 nog onbekend		 onbekend
 variabel		

Negatief bedrag = nadelig, positief bedrag = voordelig

Onderwerp	Effect	Aard	Status	2027	2028	2029	2030
Startsaldo van de Kadernota				42	- 2.792	- 2.599	- 2.961
Tussentijdse wijzigingen				- 59	- 151	- 151	- 151
Actualiseren budget accountantscontrole (Raad 11-06-2026) [nr. 21.36]				- 12	- 12	- 12	- 12
Actualisering budgetten Interne Dienst (Raad 11-06-2026) [nr. 21.38]				- 41	- 41	- 41	- 41
Actualisering kosten sociale kaart (Raad 23-04-2026) [nr. 21.29]				- 2	- 2	- 2	- 2
December- en septembercirculaire 2025 (Raad 19-02-2026) [nr. 21.04]				- 4	- 4	- 4	- 4
Renovatie brug Eastermar (Raad 22-1-2026) [nr. 21.13]				-	- 92	- 92	- 92
Gemeentefonds				376	335	- 1.162	- 884
Ontwikkelingen algemene uitkering uit gemeentefonds [nr. 21.99]				376	335	- 1.162	- 884
Bestaand beleid				- 156	- 160	1.485	1.501
Aanpassing verkiezingsbudget gemeenteraad [nr. 21.34]				-	-	-	- 5
Actualisatie budget leerlingenvervoer (Raad 23-04-2026) [nr. 21.19]				- 11	- 11	- 11	- 11
Actualisatie budget leerplichtwet (Raad 23-04-2026) [nr. 21.20]				- 11	- 11	- 11	- 11
Actualisatie kapitaallasten Werkmaatschappij begroting 2027-2030 [nr. 21.02]				2	- 7	- 23	- 26
Actualiseren baten zelfstandigenregelingen (Raad 23-04-2026) [nr. 21.07]				69	69	69	69

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Actualiseren personeelsbegroting Griffie [nr. 21.47]				- 15	- 15	- 15	- 15
Actualisering licentiekosten Tytsjerksteradiel (BB) en Prijsindexatie (LP) [nr. 21.35]				- 114	- 114	- 114	- 114
Actualisering licenties software c.a. Werkmaatschappij (BB) en Prijsindexatie [nr. 21.27]				52	52	52	52
ASS-Groep bij CBS de Paadwizer in Oentsjerk (Raad 23-04-2026) [nr. 21.18]				30	-	-	-
Coördinator maatschappelijk vastgoed / beleidsontwikkelaar onderwijshuisvesting (Raad 23-04-2026) [nr. 21.23]				- 113	- 113	- 113	- 113
Geactualiseerde begroting 2026 Mobiliteitsbureau Noord Oost Fryslân (Jobinder) (Raad 23-04-2026) [nr. 21.16]				2	5	- 47	- 47
Specifieke uitkering informatiepunten digitale overheid (Raad 23-04-2026) [nr. 21.15]				- 32	-	-	-
Stelpost Huishoudelijke hulp uit de Wmo [nr. 21.98]				-	-	2.442	2.476
Vangnetregeling huishoudelijke hulp uit de Wmo [nr. 21.97]				-	-	- 729	- 739
Verhoging opleidingsbudget gemeenteraad (Raad 23-04-2026) [nr. 21.40]				- 15	- 15	- 15	- 15
Lopende prijzen				-	-	-	-
Indexering budgetten Interne diensten [nr. 21.32]				-	-	-	-
Nieuw of gewijzigd beleid				- 523	- 124	- 124	- 124
00. Bestuur en ondersteuning				- 171	- 152	- 152	- 152
ANNO samenwerking (organisatiebijdrage gemeenten) [nr. 00.01]				-	-	-	-
Burgerparticipatie- Denk mee Site [nr. 00.03]				- 10	-	-	-
Toegankelijke websites en APPs –Toegankelijkheidsonderzoeken laten uitvoeren [nr. 00.02]				- 9	-	-	-
Uitgaand postproces digitaliseren [nr. 00.04]				-	-	-	-
Vierde wethouder [nr. 00.06]				- 152	- 152	- 152	- 152
00.04 Overhead				-	-	-	-

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Invoering wettelijke taken t.g.v. de nieuwe archiefwet per 2027 [nr. 00.04.05]				-	-	-	-
04. Onderwijs				-	-	-	-
GIS (Gebiedsteammedewerker in de school) en Jongenwerk Voortgezet Onderwijs (VO) [nr. 04.01]				-	-	-	-
Huur ruimtes binnen de huisartsenpraktijken met betrekking tot POH-J [nr. 04.03]				-	-	-	-
05. Sport, cultuur en recreatie				69	99	99	99
Middelen voor het implementeren van de Digitale Nachtreregistratie [nr. 05.02]				-	-	-	-
Tarieven zwembaden [nr. 05.04]				44	44	44	44
Verhuurtarieven sportaccomodaties [nr. 05.03]				25	55	55	55
06. Sociaal Domein				-	-	-	-
Innovatiebudget Sociaal Domein [nr. 06.02]				-	-	-	-
Voortzetting project Beurtschip [nr. 06.01]				-	-	-	-
07. Volksgezondheid en milieu				-	-	-	-
Nieuwe millieustraat [nr. 07.01]				-	-	-	-
08. Vrosh				- 421	- 71	- 71	- 71
Fryske urgentieverordening [nr. 08.04]				- 71	- 71	- 71	- 71
Laadconcessie; laadpalen [nr. 08.01]				-	-	-	-
Transitiekosten invoering Omgevingswet [nr. 08.02a]				- 350	-	-	-
Eindsaldo van de Kadernota				- 319	- 2.892	- 2.551	- 2.620

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

Niet toegekende onderwerpen

Nieuw of gewijzigd beleid				- 712	- 1.069	- 942	- 897
00. Bestuur en ondersteuning				- 20	- 20	- 20	- 20
Klantfeedback meten [nr. 00.05]	●	●	▒	- 20	- 20	- 20	- 20
00.04 Overhead				- 74	- 81	- 81	- 81
Arbo/preventiecoördinator [nr. 00.04.02]	●	●	▒	- 55	- 55	- 55	- 55
Bouwen van de carport/fietsenberging [nr. 00.04.06]	●	●	▒	-	- 7	- 7	- 7
Privacy officer [nr. 00.04.01]	●	●	▒	- 19	- 19	- 19	- 19
02. Verkeer, vervoer en waterstaat				- 96	- 96	- 96	- 96
Ondersteuning op gebied van verkeer en mobiliteit [nr. 02.01]	●	●	▒	- 96	- 96	- 96	- 96
05. Sport, cultuur en recreatie				- 45	- 45	- 45	-
Aanjaagbudget voor toerisme en recreatie beleidsperiode 2027 t/m 2029 [nr. 05.01]	●	●	▒	- 45	- 45	- 45	-
08. Vrosh				- 477	- 827	- 700	- 700
Transitiekosten invoering Omgevingswet [meerjarig] [nr. 08.02b]	●	●	▒	- 350	- 700	- 700	- 700
Versterken en positioneren strategische rol Ruimte & Vergunningen en Omgeving [nr. 08.03]	●	●	▒	- 127	- 127	-	-
Eindsaldo van de Kadernota inclusief niet-toegekende onderwerpen				- 1.031	- 3.961	- 3.493	- 3.517

3.2 Toelichting definities en symbolen

Toelichting op het gebruik van icoontjes in de Kadernota

Om de onderwerpen in deze Kadernota in een duidelijke context te zetten, wordt gebruik gemaakt van een rubricering, te weten

- effect op het begrotingssaldo
- aard van het onderwerp
- status van het onderwerp

effect	aard	status
 vragend (nadelig) neutraal biedend (voordelig) nog onbekend variabel	 1. onontkoombaar 2. noodzakelijk 3. wenselijk	 A - realisatiefase B - planfase C - verkenfase onbekend

Labeling van bedragen/ramingen in bestuurlijke notities.

Wanneer in notities sprake is van bedragen of kostenramingen die te maken hebben met voorgenomen nieuwe projecten of nieuw beleid wordt zo'n bedrag standaard voorzien van een label dat de status en de mate van onderbouwing verduidelijkt.

Voor het gebruik van de termen "PM" en "taakstellend" wordt afgesproken dat hieraan de onderstaande omschrijving wordt gekoppeld.

	status C	status B	status A
fase	verkennende fase	planfase	realisatiefase
trefwoorden	initiatief, verkenning wat, ordergrootte inspanning.	uitwerking, plannen, begin progr. van eisen.	uitgewerkt plan incl. overleg betrokkenen, definitief progr. van eisen.
basis raming	inschatting en kengetallen.	elementen en kengetallen.	elementen en/of hoeveelheden en kengetallen/prijzen.
afwijking in %	mogelijk 50%	mogelijk 15–50%	verwachting < 15%

Het kan ook voorkomen dat er (nog) geen bedragen kunnen worden genoemd of dat er echt nadrukkelijk sprake is van een taakstellend bedrag. Voor deze gevallen gelden onderstaande termen:

PM	• er zijn nog geen concrete plannen (we willen iets gaan doen) • het college is van plan hier tijd en energie in te gaan stoppen • instemming betekent instemmen met het uitvoeren van voorbereidend werk en verkenningen • er wordt wel verwacht dat er t.z.t. sprake zal zijn van effecten voor de begroting
-----------	---

Tytsjerksteradiel – Kadernota 2027–2030

	• er is nog geen sprake van besluitvorming
PM + voetnoot	In een voetnoot kan worden aangegeven of er sprake is van een bijzondere reden voor PM, bijvoorbeeld in geval van een nog onmogelijk te kwalificeren autonome/onontkoombare ontwikkeling
taakstellend	• er wordt vooraf een bedrag vastgesteld voor bepaalde activiteiten of voorzieningen/maatregelen • het bedrag is leidend en maximaal, het ambitieniveau wordt hierop aangepast

3.3 Toelichting per vervallen onderwerp

Programma – Vervallen onderwerpen

00. Bestuur en ondersteuning

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

STRUCTUREEL

Klantfeedback meten

00.05

[Programma–overstijgend]

Vervallen?	✗ (ja)		
Wettelijk?	✗ (nee)	Prioriteit	midden
Mij. belang	● (hoog)	(score)	8

Wat willen we?

We willen uitvoering geven aan de visie op dienstverlening. Dit door te blijven werken met klantfeedback, zodat we goed weten hoe inwoners en ondernemers onze dienstverlening ervaren.

Deze informatie helpt ons om:

- te zien wat goed gaat;
- te weten wat beter kan;
- onze werkprocessen aan te passen;
- beter samen te werken tussen afdelingen.

Wat stellen we voor?

We stellen voor om structureel €20.000 per jaar beschikbaar te stellen voor het ophalen van klantfeedback.

Dit geld hebben we nodig om:

- door te gaan met het meten van tevredenheid van inwoners en ondernemers;
- data te blijven verzamelen waarmee we onze dienstverlening kunnen verbeteren;
- de samenwerking tussen afdelingen te versterken;
- de visie op dienstverlening goed uit te voeren.

Omdat in 2026 een nieuwe aanbesteding komt, is het belangrijk dat dit budget vanaf 2027 opnieuw wordt opgenomen. Zo kunnen we blijven werken aan een dienstverlening die aansluit bij de wensen van onze inwoners.

Wat als we het niet doen?

In de visie staat dat we voortdurend kennis en input van inwoners en ondernemers ophalen. Zonder budget kunnen we dat niet blijven doen

Dan voeren we de visie op dienstverlening dus niet goed uit. We weten minder goed hoe inwoners onze dienstverlening ervaren en we krijgen geen duidelijk beeld meer van wat goed gaat en wat beter moet. We kunnen onze processen minder goed verbeteren want zonder data wordt het moeilijker om werkprocessen aan te passen of slimmer samen te werken tussen afdelingen.

Zonder geld kunnen we niet doorgaan met het nieuwe contract en stopt het verzamelen van feedback.

Wat mag het kosten?

Voor het structureel op halen van klantfeedback wordt het bestaande budget structureel. We vragen hiervoor € 20.000 per jaar.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 20	- 20	- 20	- 20	Status	 [B – planfase]
Breuker, K.				Aard	 [2. noodzakelijk]

00.04 Overhead

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Bouwen van de carport/fietsenberging

00.04.06

[Programma-overstijgend]

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (nee)

Mij. belang (laag)

Prioriteit laag

(score) 4

Wat willen we?

Wij willen een veilige, toegankelijke en toekomstbestendige inrichting bij het gemeentehuis realiseren, waarbij dienstauto's en elektrische fietsen goed en beschermd kunnen worden gestald. Daarbij ligt de nadruk op een overzichtelijke en veilige plek, met name voor fietsen, die medewerkers stimuleert om vaker gebruik te maken van duurzame vervoermiddelen. Daarnaast willen we toekomstgerichte laadcapaciteit bieden voor elektrische auto's, elektrische fietsen van medewerkers. Hiermee zetten we een volgende stap in de ontwikkeling van duurzaamheid binnen de organisatie en geven we actief een goed voorbeeld en invulling aan het stimuleren van duurzaam reisgedrag.

Wat stellen we voor?

Het beoogd effect van het voorstel is het realiseren van een "duurzaam laadplein". Dit is bestemd voor: elektrische dienstauto's, elektrische auto's van personeel en voor elektrische fietsen van personeel. Het elektrisch laadplein komt achter het gemeentehuis op de plek waar nu de carport voor de dienstauto's staat, de naastgelegen parkeerplaatsen en de tegenoverliggende parkeerplaatsen.

Het bestaat uit vier afsluitbare carports voor de elektrische dienstauto's met daaraan vast een overdekte fietsenberging voor elektrische fietsen van personeel. Tegenover de carports komen op de parkeerplaats voor personeel 6 laadpalen waar personeel van gemeente Tytsjerksteradiel hun elektrische auto's kunnen laden.

Tot slot worden er laadpalen gerealiseerd op de parkeerplaats voor het bestuur.

Wat als we het niet doen?

Als we dit niet doen, blijven bestaande knelpunten en risico's bestaan. Zonder bovengrondse fietsenstalling en laadvoorzieningen blijft de kelderstalling slecht toegankelijk, met name voor e-bikes, en leidt het binnenshuis opladen van accu's tot verhoogde brandrisico's. Daarnaast blijft het tekort aan laadpunten voor elektrische voertuigen bestaan, waardoor medewerkers worden belemmerd in het maken van duurzame mobiliteitskeuzes. Ook kunnen dienstauto's, waaronder de BOA-auto, niet veilig worden gestald, terwijl juist voor deze voertuigen verzekeringstechnisch een afsluitbare en veilige parkeeroplossing noodzakelijk is. Hierdoor loopt de gemeente achter op andere organisaties, wordt de voorbeeldrol op het gebied van duurzaamheid onvoldoende ingevuld en blijven gestelde duurzaamheidsdoelstellingen onder druk staan.

Wat mag het kosten?

Het bedrag wat nodig is voor het realiseren van het "duurzaam laadplein" en de laadpalen voor de parkeerplaats van het bestuur is € 117.000 excl. BTW

Er is vanuit de MJOP (meerjaren onderhoudsplannen) van afdeling beheer geen budget beschikbaar aangezien hier geen reservering voor zijn opgenomen. Er is dus geen dekking voor deze incidentele investering.

Een deel van de BTW zal niet compensabel of verrekenbaar en dus kostprijsverhogend, dat is ongeveer 5,5%. Dat betekent dat er € 123.000 geactiveerd moet worden. Rekening houdend met een gemiddelde afschrijvingstermijn voor het geheel van 20 jaar en een beperkte rente levert dat een jaarlijkse kapitaallast op van € 7.000.

Deze kapitaallasten beginnen te lopen in 2028 (als een en ander in 2027 wordt aangelegd).

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
–	– 7	– 7	– 7	Status	 [B – planfase]
Velde, J.P. v.d.				Aard	 [2. noodzakelijk]

STRUCTUREEL

Arbo/preventiecoördinator

00.04.02

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (ja)

Mij. belang (laag)

Prioriteit midden

(score) 9

Wat willen we?

Uitbreiding van de bestaande formatie van de preventiemedewerker van 0,5fte naar 1,0fte.

Wat stellen we voor?

In de Werkmaatschappij waren 2 personen verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken van preventiemedewerker. In totaal ging dit om 1,78fte. Na de ontvlechting is er 0,5fte toegewezen voor alle arbo/preventie werkzaamheden. Daarnaast zit binnen de huidige formatie van 0,5fte ook 4 uur per week Hoofd Bedrijfshulpverlening. In de praktijk betekent dit dat op het brede gebied van arbo, preventie en BHV niet voldoende (aan de deels wettelijke taken) gewerkt kan worden. RIE's, oefeningen, vitaliteitsbeleid etc. kunnen niet of niet op tijd worden behandeld. Er wordt nu om 18 uren uitbreiding van de functie arbo/preventie gevraagd.

Wat als we het niet doen?

Is er te weinig capaciteit om alle vraagstukken op gebied van arbo/preventie en BHV goed te kunnen afhandelen.

Wat mag het kosten?

Ten behoeve van college

De functie preventiemedewerker is ingedeeld in schaal 10. De kosten voor 0,5fte bedragen € 55.000. Het betreft uitbreiding van een bestaande functie en derhalve worden geen extra vaste overhead kosten toegerekend.

Ten behoeve van de Raad

De kosten voor de uitbreiding van de functie preventiemedewerker met 0,5fte bedragen € 55.000.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 55	- 55	- 55	- 55	Status	 [A – realisatiefase]
Velde, J.P. v.d.				Aard	 [2. noodzakelijk]

Privacy officer

00.04.01

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (ja)

Mij. belang (midden)

Prioriteit hoog

(score) 11

Wat willen we?

Uitbreiding van de bestaande formatie van de privacy officer van 0,51 fte naar 0,68 fte.

Wat stellen we voor?

Door te beperkte formatie lopen we het risico dat er AVG vraagstukken niet goed gaan. Risico's zitten met name bij verwerkersovereenkomsten en omgaan met inzage/vernietiging en dat kan betekenen dat deze niet altijd op tijd worden behandeld. Vraag is om een uitbreiding van de huidige capaciteit van 6 uur (0,17 fte).

Wat als we het niet doen?

Komt de behandeling van AVG/privacy vraagstukken onder druk te staan.

Wat mag het kosten?

Ten behoeve van college

De functie privacy officer is ingedeeld in schaal 10A. De kosten voor 0,17 fte bedragen € 19.000. Het betreft uitbreiding van een bestaande functie en derhalve worden geen extra vaste overhead kosten toegerekend.

Ten behoeve van de Raad

De kosten voor uitbreiding van de functie privacy officer met 0,17 fte bedragen € 19.000.

Financieel (x € 1.000)				Begrotingsjaar 2027	
2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 19	- 19	- 19	- 19	Status	 [A – realisatiefase]
Velde, J.P. v.d.				Aard	 [2. noodzakelijk]

02. Verkeer, vervoer en waterstaat

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

STRUCTUREEL

Ondersteuning op gebied van verkeer en mobiliteit

02.01

[Programma-overstijgend]

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (ja)

Mij. belang (midden)

Prioriteit hoog

(score) 11

Wat willen we?

Wij moeten de capaciteit voor verkeer en vervoer uitbreiden om onze wettelijke taken, ambities en lokale ontwikkelingen zorgvuldig en toekomstbestendig te kunnen uitvoeren. Deze taken en ambities zijn onder meer vastgelegd in het door de raad vastgestelde Gemeentelijk Mobiliteitsprogramma.

Met de huidige inzet van 1,0 fte kunnen wij slechts beperkt uitvoering geven aan het totale mobiliteitsprogramma. Daarnaast is er onvoldoende ruimte om adequaat in te spelen op de groeiende opgaven op het gebied van verkeersveiligheid, ruimtelijke ontwikkelingen, duurzaamheidsdoelen en de toename van meldingen van inwoners.

Om deze opgaven structureel en kwalitatief goed te kunnen blijven uitvoeren, is het noodzakelijk de formatie uit te breiden. Hiermee borgen we voldoende expertise en capaciteit om verkeersbesluiten tijdig en zorgvuldig te nemen, inwonersmeldingen adequaat af te handelen, ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelprojecten volwaardig te begeleiden en onze mobiliteitsambities voor veilige, bereikbare en leefbare dorpen daadwerkelijk te realiseren.

Wat stellen we voor?

Wij stellen voor de formatie voor verkeer en vervoer uit te breiden met 0,89 tot 1,0 fte. Met deze uitbreiding borgen wij dat de gemeente haar wettelijke taken, beleidsambities en lopende en toekomstige projecten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige wijze kan uitvoeren.

Daarnaast draagt de extra formatie bij aan risicospreiding, doordat verantwoordelijkheden niet langer volledig bij één medewerker zijn belegd. Dit vergroot de continuïteit van het werk, vermindert de kwetsbaarheid van het team en draagt bij aan een hogere kwaliteit en zorgvuldigheid van onze dienstverlening aan inwoners, samenwerkingspartners en het bestuur.

Wat als we het niet doen?

Wanneer de capaciteit voor verkeer en vervoer niet wordt uitgebreid, blijft één medewerker (1,0 fte) verantwoordelijk voor een steeds groter en complexer takenpakket. Door de toename van inwonersmeldingen, ruimtelijke ontwikkelingen en de ambitie in het Gemeentelijk Mobiliteitsprogramma neemt de werkdruk structureel toe. Dit zet de kwaliteit, zorgvuldigheid en tijdigheid van de werkzaamheden onder druk.

Hierdoor ontstaan verhoogde risico's, zoals verkeersonveilige situaties, achterstallige aandacht voor verkeersvraagstukken, vertragingen in de uitvoering van vastgestelde beleid en juridisch kwetsbare verkeersbesluiten, en een beperkte of onvoldoende deskundige inbreng in gebiedsontwikkelingen. Daarnaast bestaat een reëel risico op overbelasting van de medewerker, met mogelijke uitval of verlies van expertise tot gevolg.

Op termijn kan de gemeente hierdoor niet langer voldoen aan haar wettelijke taken en beleidsambities en niet meer leveren wat inwoners, samenwerkingspartners en de gemeenteraad van haar mogen verwachten.

Wat mag het kosten?

Tekst voor nadere toelichting college

Voor deze taak is een functie 1 fte (junior beleidsmedewerker verkeer en vervoer) in schaal 9 nodig; de loonkosten hiervan bedragen € 92.000. De bijkomende kosten voor vaste overhead bedragen € 4.000. Hiermee komen de totale kosten voor deze functie op € 96.000 per jaar.

Dit betreffen structurele lasten welke ten laste gaan van het begrotingssaldo.

Tekst voor raad

De kosten voor het beschikbaar stellen van 1 fte voor de functie van junior beleidsmedewerker verkeer en vervoer bedraagt € 96.000 per jaar. De middelen worden structureel aangevraagd en gaan ten laste van het begrotingssaldo.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 96	- 96	- 96	- 96	Status	 [B – planfase]
Velde, J.P. v.d.				Aard	 [2. noodzakelijk]

05. Sport, cultuur en recreatie

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Aanjaagbudget voor toerisme en recreatie beleidsperiode 2027 t/m 2029

05.01

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (nee)

Mij. belang (hoog)

Prioriteit midden

(score) 6

Wat willen we?

De gemeente heeft voor de periode 2027–2030 jaarlijks € 45.000 nodig om de uitvoering van het beleid Recreatie & Toerisme 2021–2030 (Tytsjerksteradiel folle mear om te ûntdekkjen) voort te zetten. Dit in vervolg op de beleidsperiode 2022–2026 waarvoor de raad voor een periode van drie jaren drie keer € 45.000 beschikbaar heeft gesteld. Na beperkt gebruik van deze middelen in de opstartfase, is met deze middelen ingezet op het versterken en verbinden van ondernemers met als doel het versterken van de sector en een toename van het aantal overnachtingen.

Deze middelen zijn noodzakelijk om lopende initiatieven te borgen, door te ontwikkelen en de beleidsdoelen richting 2030 te realiseren. Recreatie en toerisme vormen een groeiende economische pijler, met substantiële bijdragen aan werkgelegenheid, ondernemerschap, leefbaarheid en brede welvaart.

Tytsjerksteradiel heeft een sterke positie binnen Noordoost-Fryslân en laat bovengemiddelde groei zien in werkgelegenheid en ondernemerschap in de gastvrijheidssector. Zonder voortzetting van middelen bestaat het risico dat eerdere investeringen onvoldoende worden benut en dat economische en maatschappelijke kansen verloren gaan. De sector kent nog veel potentieel voor professionalisering, samenwerking en productontwikkeling, waarop de gemeente de komende jaren wil voortbouwen. De inzet van middelen richt zich op versterking van kleinschalig ondernemerschap, ontwikkeling van routes en producten en verbetering van samenwerkingsstructuren.

De financiële bijdrage is proportioneel in verhouding tot de economische betekenis van de sector.

Wat stellen we voor?

Voor de periode 2027 – 2030 jaarlijks middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het beleid voor toerisme en recreatie.

In 2030 worden de middelen tevens ingezet voor evaluatie en voorbereiding van nieuw beleid voor 2031–2040.

De uitvoeringsmiddelen zullen ingezet worden om:

- kleinschalig ondernemerschap te versterken;
- concrete, marktgerichte product- en routeontwikkeling te stimuleren;
- samenwerking rondom product- en routeontwikkeling te organiseren;
- de verbinding tussen dag- en verblijfsrecreatie te verbeteren;
- regionale kansen daadwerkelijk lokaal te laten renderen;
- ondernemersplatforms en structurele samenwerking verder op te bouwen.

Wat als we het niet doen?

Dan zijn er geen middelen beschikbaar om verder uitvoering te geven aan het beleidsplan voor toerisme en recreatie.

Wat mag het kosten?

Jaarlijks € 45.000 voor de resterende beleidsperiode (2027 – 2030).

Het voorstel om het 'Aanjaagbudget voor toerisme en recreatie' (€ 45.000,- per jaar voor een periode van 4 jaar) direct te dekken via toekomstige extra inkomsten uit de toeristenbelasting is op dit moment niet haalbaar. Voorgesteld wordt om dit budget voor de eerste drie jaar uit de algemene middelen te dekken. Pas daarna kan voldaan worden aan de voorwaarden voor een sluitende businesscase. Hiervoor is een Digitale Nachtregistratie (DNR) noodzakelijk.

1. Motivering en context

De huidige systematiek van toeristenbelasting is voor een belangrijk deel forfaitair:

- De actuele ramingen voor de toeristenbelasting zijn gebaseerd op forfaitaire cijfers.
- Het exacte, feitelijke aantal overnachtingen binnen de gemeente is momenteel onbekend.
- Zonder nulmeting en harde data ontbreekt het fundament voor een betrouwbare businesscase.

2. Implementatietraject Digitale Nachtregistratie (DNR)

De introductie van de DNR kent een doorlooptijd van meerdere jaren en volgt naar verwachting de onderstaande fasering:

1. Besluitvorming: Uitwerken businesscase DNR, gevolgd door college- en raadsbesluiten (1/2 jaar)
2. Vrijwillige fase: Introductie van het digitale systeem bij ondernemers op basis van vrijwilligheid (1 jaar).
3. Verplichte fase: Volledige, verplichte uitrol en handhaving binnen de recreatiesector (1 jaar).

3. Financieel risico bij vroegtijdige koppeling

- Extra inkomsten uit de toeristenbelasting via de DNR zijn vooralsnog hypothetisch.
- De beoogde extra opbrengsten materialiseren zich naar verwachting pas vanaf het vierde jaar.
- Directe koppeling leidt de komende drie jaar tot een ongedekt exploitatierisico voor het toeristisch beleid.

4. Voorgesteld besluit

1. Het 'Aanjaagbudget voor toerisme en recreatie' voor de jaren 2027 tot en met 2029 (€ 135.000,- in totaal) incidenteel te dekken uit de algemene middelen.
2. De implementatie van de Digitale Nachtregistratie (DNR) als prioritaire randvoorwaarde te starten om betrouwbare overnachtingcijfers te genereren.
3. In het vierde jaar van de kadernota te toetsen of de feitelijke meeropbrengsten uit de DNR de resterende jaarlasten van het aanjaagbudget (€ 45.000,-) structureel kunnen dekken.

LET OP: ONDERDEEL NIET UITGEWERKT ALS BUSINESS CASE ZOALS BESPROKEN IN MT – Bovendien mag dit niet incidenteel uit de Algemene Reserve.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 45	- 45	- 45	-	Status	 [B – planfase]
Velde, J.P. v.d.				Aard	 [3. wenselijk]

08. Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

NIEUW OF GEWIJZIGD BELEID

EENMALIG

Versterken en positioneren strategische rol Ruimte & Vergunningen en Omgeving

08.03

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (nee)

Mij. belang (hoog)

Prioriteit midden

(score) 8

Wat willen we?

Wij willen in de komende twee jaar gericht investeren in het versterken en positioneren van de strategische rol binnen de teams Ruimte & Vergunningen en Omgeving. Deze periode benutten we om te komen tot een duurzame, definitieve invulling van deze strategische functie. Voor de bekostiging zetten we tijdelijk een deel van de dekking van de ambtelijke uren binnen de grondexploitatie in (passend binnen de kaders van de projecten en de toerekenbare werkzaamheden).

Wat stellen we voor?

We stellen voor om gedurende twee jaar extra strategische capaciteit beschikbaar te stellen binnen de teams Ruimte & Vergunningen en Omgeving. Deze inzet wordt gericht gebruikt om:

- de strategische functie verder te ontwikkelen en te positioneren;
- de benodigde structurele inbedding van deze rol te ontwerpen;
- de verbinding tussen strategische opgaven en de uitvoering te verbeteren.

Wat als we het niet doen?

Wanneer we deze investering niet doen, ontstaan de volgende risico's:

- Onvoldoende strategische slagkracht binnen de teams, waardoor we minder goed kunnen anticiperen op complexe ruimtelijke en maatschappelijke opgaven (lokaal, regionaal en provinciaal).
- Verzwakking van de beleidskwaliteit, doordat strategische afwegingen en integraliteit onvoldoende geborgd zijn.
- Hogere druk op bestaande medewerkers, met risico op vertraging, kwaliteitsverlies en verminderde wendbaarheid.
- Gemiste kansen voor structurele verbetering, omdat er geen tijd en ruimte is om de strategische functie duurzaam vorm te geven.

Wat mag het kosten?

Tekst voor nadere toelichting college (1 Fte)

Voor deze taak is een functie in schaal 11a nodig voor 1 Fte; de loonkosten hiervan bedragen € 123.000. De bijkomende kosten voor vaste overhead bedragen € 4.000. Hiermee komen de totale kosten voor deze functie op € 127.000 per jaar. Over de periode van twee jaar is in totaal € 254.000 benodigd.

Voor de financiering stellen wij voor om een deel van de toerekenbare ambtelijke uren binnen de grondexploitaties in te zetten en hiermee de functie te bekostigen voor de komende twee jaar.

Tekst voor raad (1 Fte)

De kosten voor het incidenteel beschikbaar stellen van 1 fte voor de functie van strategisch adviseur bedraagt € 127.000 per jaar. De middelen worden gevraagd voor de komende twee jaar (in totaal € 254.000).

Voor de financiering stellen wij voor om een deel van de toerekenbare ambtelijke uren binnen de grondexploitaties in te zetten en hiermee de functie te bekostigen voor de komende twee jaar.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 127	- 127	-	-	Status	 [C – verkenfase]
Zandbergen, B. van				Aard	 [2. noodzakelijk]

STRUCTUREEL

Transitiekosten invoering Omgevingswet [meerjarig]

08.02b

[Programma-overstijgend]

Vervallen? (ja)

Wettelijk? (ja)

Mij. belang (hoog)

Prioriteit hoog

(score) 15

Wat willen we?

We willen voldoen aan onze wettelijke verplichtingen die voortkomen uit de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024. De Omgevingswet betekent een grote en ingrijpende verandering van het omgevingsrecht. Het draait vooral om het bereiken van een betere balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Een belangrijk doel van deze wet is om het beleid en de regels voor onze fysieke leefomgeving beter samen te brengen, te vereenvoudigen en overzichtelijker te maken. Zo wordt het voor iedereen – inwoners, ondernemers en overheden – makkelijker om beleid en regels te vinden en toe te passen. Met nieuwe instrumenten, zoals de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan, werken we aan meer overzicht in ons bestaande beleid voor de fysieke leefomgeving. In de omgevingsvisie geven we aan wat we willen bereiken, hoe we dat gaan realiseren werken we uit in omgevingsprogramma's. In het omgevingsplan leggen we de regels vast voor de fysieke leefomgeving. Gemeenten zijn verplicht voor 1 januari 2032 een definitief omgevingsplan gereed te hebben. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen hebben we extra middelen nodig.

Wat stellen we voor?

De Omgevingswet introduceert nieuwe kerninstrumenten, procedures en digitale systemen (zoals het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)). Dit vraagt om specifieke nieuwe expertise. De volgende rollen zijn nodig: projectleider omgevingsplan (1 fte), vervangende adviseur RO (1 fte), omgevingsplanbeheerder (0,4 fte), geo-adviseur (0,4 fte) en regelanalist (0,4 fte) en een externe softwarebeheerder (0,2 fte). Om deze capaciteit in ieder geval tot 2032 structureel te kunnen borgen is jaarlijks ca. € 450.000 nodig. Daarnaast zijn voor het uitvoeren van onderzoeken en het omzetten van de bestemmingsplannen (grote kernen, kleine kernen, buitengebied en bedrijventerreinen) ook adviesbureaus nodig. Hiervoor reserveren we jaarlijks € 250.000. In totaal is dat € 700.000 per jaar.

Wat als we het niet doen?

Met name de verplichting om op 1 januari 2032 een omgevingsplan gereed te hebben, is een grote en complexe opgave. Om een voorbeeld te geven: alle regels uit bestemmingsplannen, verordeningen en de zogenoemde bruidsschat van het Rijk moeten we op een nieuwe manier, en met eenvoudiger taalgebruik, digitaal overzetten. Dat betekent dat we alle regels één voor één moeten nalopen. Dit vraagt veel capaciteit en nieuwe specialistische kennis.

Wanneer we op 1 januari 2032 het definitieve omgevingsplan nog niet gereed hebben, voldoen we niet aan de Omgevingswet. Dit bemoeilijkt het mogelijk maken van ruimtelijke initiatieven en heeft een negatief effect op de kwaliteit van onze dienstverlening.

Wat mag het kosten?

Jaarlijks € 700.000. Daarbij merken we wel op dat dit bedrag is gebaseerd op de huidige inzichten en verwachtingen en mogelijk nog aan de lage kant is begroot. Er zijn nu nog te weinig gegevens bekend over de structurele financiële effecten die de Omgevingswet voor gemeenten met zich meebrengt. De VNG voert op basis van evaluatie en monitoring berekeningen uit. De uitkomsten van die berekeningen leiden mogelijk nog tot het bijsturen van het geraamde bedrag. Vooralsnog zijn de kosten geraamd op gemiddeld € 6,4 miljoen per gemeente. Uiteraard sterk afhankelijk van schaalgrootte, ambities en uitvoering.

Financieel (x € 1.000)

Begrotingsjaar 2027

2027	2028	2029	2030	Fin. effect	 [Vragend (nadelig)]
- 350	- 700	- 700	- 700	Status	 [B – planfase]
Zandbergen, B. van				Aard	 [1. onontkoombaar]